

OTDK-dolgozat

2023

NYÍREGYHÁZI EGYETEM
GAZDÁLKODÁSTUDOMÁNYI KAR

**PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG, PÉNZÜGYI KULTÚRA VIZSGÁLATA AZ
MSZC BUDAI NAGY ANTAL TECHNIKUM ÉS SZAKGIMNÁZIUM
FIATALJAI KÖRÉBEN**

**RESEARCH ON FINANCIAL AWARENESS, FINANCIAL CULTURE
OF YOUNG PEOPLE
AT MSZC BUDAI NAGY ANTAL SECONDARY SCHOOL**

Szerző: Balázs Gyöngyi

Konzulens: Barabásné Dr. Kárpáti Dóra

Kézirat lezárása: 2022. április 25.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	
Ábrajegyzék	
1. BEVEZETÉS	1
2. PÉNZÜGYI KULTÚRA.....	2
2.1 Pénzügyi attitűdök fogalma.....	2
2.2 Pénzügyi kultúra történeti visszatekintés	2
2.3 Pénzügyi kultúra fogalma.....	3
2.4 A Pénzügyi kultúra jéghegy modelljének ismertetése	5
3. PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG	6
3.1 A pénzügyi tudatosság fontossága	7
3.2 Pénzügyi, gazdasági oktatás eredményei a kutatások tükrében	8
3.3 A pénzügyi műveltség mérése és az OECD/INFE 2010-es és 2015-ös eredményei ..	9
4. A PÉNZÜGYI KULTÚRA FEJLESZTÉSE.....	13
4.1 A pénzügyi kultúra fejlesztésének infrastruktúrái.....	14
4.2 Egyes országok nemzeti stratégiájának meghatározása	15
4.3 Pénzügyi tudatosság fejlesztése (2017-2023)	17
4.4 Fejlesztési stratégiák:	18
4.4.1 Nemzeti Ifjúsági Stratégia (NIS).....	18
4.4.2 Fogyasztóvédelmi tudatosság növelése:.....	19
4.4.3 Digitális Oktatási Stratégia (DOS)	20
4.4.4 Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia	20
4.4.5 Pénz7	21
5. EMPIRIKUS KUTATÁS ELEMZÉSE	22
5.1 Kutatási módszerek, kérdőíves kutatás	22
5.2 Kérdőív kiértékelés	25
6. KÖVETKEZTETÉSEK	50
7. ÖSSZEGZÉS.....	51
8. IRODALOMJEGYZÉK.....	52
9. MELLÉKLET	I
1. melléklet.....	I
TÉTELES SZERZŐI HOZZÁJÁRULÁS	VII

Ábrajegyzék

1. ábra: Pénzügyi kultúra-fejlesztés eszközei (Forrás: Jakovác - Németh; 2017)	9
2. ábra: Pénzügyi ismeretek, tudás %-os megoszlása (Forrás: Horváth; 2017).....	10
3. ábra: Pénzügyi attitűd %-os megoszlása (Forrás: Horváth; 2017).....	10
4. ábra: Pénzügyi magatartás %-os megoszlása (Forrás: Horváth; 2017)	11
5. ábra: Nemzeti stratégia kialakítása (Forrás: Jakovác - Németh; 2017)	16
6. ábra: A válaszadók nemi eloszlása (me.: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	26
7. ábra: A korcsoportok előfordulása %-os megoszlásban (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	26
8. ábra: A válaszadók évfolyamának %-os eloszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	28
9. ábra: A válaszadók lakhelyének %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	28
10. ábra: A válaszadók tanulók édesapjaik iskolai végzettségének %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	29
11. ábra: A válaszadók tanulók édesanyjaik iskolai végzettségének %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	30
12. ábra: A válaszadók pénzügyi tudatosságának %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	30
13. ábra: A válaszadók információforrásai pénzügyi döntéseik meghozatala előtt %-os megoszlásban (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	31
14. ábra: A válaszadók a pénzügyi tudás fontosságának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	32
15. ábra: A válaszadók ösztöndíjban részesülésének meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	33
16. ábra: A válaszadók zsebpénzének meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	33
17. ábra: A válaszadóknak a munkából származó saját jövedelmi bevételeinek %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	34
18. ábra: A válaszadók befolyt jövedelmeinek felhasználása időtáv tekintetében %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	34
19. ábra: A válaszadók jövőbeli terveinek meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	35
20. ábra: A válaszadók jövőbeli kiadásai finanszírozási formájának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	36
21. ábra: A válaszadók információja lekötési lehetőségekről %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	36
22. ábra: A válaszadók megtakarításainak meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	37

23. ábra: A válaszadók bankszámla birtoklásának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	38
24. ábra: A válaszadók tudatos bankfiók birtoklásának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	39
25. ábra: A válaszadók bankválasztásának szempontjainak meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	39
26. ábra: A válaszadók bankválasztása és szüleik bankválasztásának kapcsolatának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	40
27. ábra: A válaszadók és a banki szolgáltatások ismeretének meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	40
28. ábra: A válaszadók és a banki költségek ismeretének meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	41
29. ábra: A válaszadók információszerzése a banki költségekről %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	42
30. ábra: A válaszadók családjának gazdálkodása meglévő jövedelmükkel %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	42
31. ábra: A válaszadók megelégedése az oktatott pénzügyi ismeretekkel %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	43
32. ábra: A válaszadók családi kommunikációja a pénzügyekről %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	44
33. ábra: A válaszadók véleménye a családjuk pénzügyi tudatosság fejlesztéséről %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	44
34. ábra: A válaszadók jövőképe/ továbbtanulása és a gazdaságtudomány kapcsolatának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	45
35. ábra: A válaszadók gazdaságtudomány területet választók motivációja meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	46
36. ábra: A válaszadók vásárlási döntéseinek mérlegelése %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	46
37. ábra: A válaszadók ár – érték arányának vásárlási döntései %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	47
38. ábra: A válaszadók és az akciós termékek előnyben részesítése %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	47
39. ábra: A válaszadók összehasonlítása 2 termék megvásárlása esetén %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás)	48
40. ábra: A válaszadók leggyakrabban használt fizetési típusának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék) (Forrás: Saját kutatás).....	49

1. BEVEZETÉS

A gazdaságtudomány életem szinte minden területén megjelenik akár eddigi tanulmányaimban, akár munkahelyem tekintetében, így szerencsésnek tudhatom magam, hogy a pénzügyi tudatosság területével hamar megismerkedtem. Ebben segítő kezet kaptam otthoni környezetben a családomtól is. Véleményem szerint a fiatal korosztály pénzügyi kultúrájának megalapozásában van a következő generációk jövője és életük minősége. A pénzügyi egyensúly fenntartásával az élet nagy része is egyensúlyba kerül.

A Mátészalkai Szakképzési Centrum Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumban dolgozom, melynek jogelődjében én is közgazdasági területen végeztem tanulmányaimat. Mivel minden nap látom a felnövekvő középiskolás korosztályt, ezért is tartom fontosnak a fiatalok pénzügyi tudatosságra nevelésének kiemelkedő szerepét.

Ugyan a pénzügyi tudatosságot sokféleképpen értelmezhetjük, és amellet, hogy a fiatal korosztályt említem az idősebb korosztály részére is egyaránt fontos a tudatosság akár megteremtése, akár fejlesztése, azért, hogy naprakész ismeretekkel rendelkezzen a társadalom minden tagja. A mindennapi életben nap mint nap minden ember számára pénzügyi döntéseket kell meghozni, és szinte minden döntésünk mögött közvetlenül vagy közvetetten megjelenik a pénzügyi következmény. A legalapvetőbb fogyasztói döntésekhez is elengedhetlenné vált a szerteágazó tudás és felkészültség, azonban a pénzügyi műveltség tekintetében az is megmutatkozik, hogy átgondolatlanul körültekintés és összehasonlítás nélküli döntések meghozatalára kerül sor.

A pénzügyi tudatosság a történelmünk minden idejében fontos szerepet töltött be, így napjainkban is központi jelentőségű. A társadalmi érdekek tekintetében kiemelten fontos, hogy olyan lakosság nevelkedjen fel, akik tudatos gondolkodással rendelkeznek, így nem csak önálló érdekeik pozitív előmenetelét érhetik el, hanem hazánk versenyképességét, hatékonyságát, és eredményes jövőjét. Szakdolgozati kutatásom során, ezért választottam a pénzügyi terület és a pénzügyi kultúra vizsgálatát.

2. PÉNZÜGYI KULTÚRA

2.1 Pénzügyi attitűdök fogalma

„Az attitűd szociálpszichológiai értelemben egy adott attitűdtárgyhoz való értékelő viszonyulásunkat jelentik (Halász- Hunyady- Marton 1979).„

A pénzügyi attitűd vizsgálatára vonatkozóan több kutatás is foglalkozik, fogalmának meghatározására azonban még a mai napig sincs pontos definíciója. Legtöbb esetben a fent említett szociálpszichológiai megfogalmazás kerül a fogalom középpontjába, mely a következőképpen említhető: „a pénzzel, pénzügyekkel, a pénzügyek intézésében résztvevő intézményekkel és azok munkatársaival kapcsolatos értékelő viszonyulásunkat nevezzük, pénzügyi attitűdnek. (Pál; 2017)

Az attitűd meghatározza úgy alakul, hogy egy dolgot mennyire ítél az egyén szubjektíven kedvezőnek. Az attitűd tárgyával kapcsolatos attitűdök rendszerszemléletben jelennek meg, melyben a központi tényező minden esetben az énkép illetve az értékrend, melyekhez különböző attitűdök tartoznak, de minden esetben egy összhang figyelhető meg. (Pál; 2017)

A pénzügyi attitűdök személyes tapasztalatok, tanulás, útján formálódik ki az egyén személyiségében, melyek természetesen folyamatosan változnak. A változás középpontjában nagy szerep koncentrálódik arra, hogy a pénzügyi ismeretek hogyan mutatkoznak meg 1-1 helyzetben. (Pál; 2017)

2.2 Pénzügyi kultúra történeti visszatekintés

A 19. század végén kezdődött el leginkább a mai kor számára is elérhető pénzügyi termékek és szolgáltatások innovatív fejlődése. Ez a lakosság és a befektetők számára is elérhetővé váltak azonban ezzel egyidejűleg megjelentek a pénzügyi tevékenységekkel együtt járó kockázatok is. Az akkori kor embereinek az ismeretei hiányosak voltak, így a végleges döntések meghozatala is kockázatos volt, ám dicsérendő, hogy igyekeztek a háztartások minél inkább kockázataikat minimalizálni. A kockázatok felmérése nemcsak az egyszerű lakosság, de a pénzügyi tanácsadók és szakemberek számára is fejtörést okoztak. Ebben az időszakban nemcsak a pénzügyi termékek és szolgáltatások innovatív fejlődése volt megfigyelhető, hanem a gazdasági folyamatok is fokozatosan felgyorsultak. (Botos et. al.; 2012)

2.3 Pénzügyi kultúra fogalma

A szakirodalom számos esetében szinonimaként kezeli a pénzügyi kultúra és pénzügyi tudatosság fogalmát. Az angol nyelvű kutatásokban és a témával kapcsolatos írásokban financial literacy kifejezést használják, melynek fordításának jelentése egyaránt megfeleltethető a pénzügyi kultúra és a pénzügyi tudatosság kifejezéseknek is.

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) értelmezése szerint a pénzügyi tudatosság egy olyan képességnek tekinthető, amely lehetővé teszi a megszerzett pénzügyi források hatékony gyarapítását, követését és felhasználásának kimenetelét oly módon, hogy az hozzájáruljon mind az ember, mind a családja, a háztartása, mind vállalkozása jólétének és gazdasági biztonságának támogatásához, fejlődéséhez. (Internet 1)

A pénzügyi jólét angol kifejezéssel financial wellbeing –nek fordíthatjuk. Az OECD megfogalmazása szerint a pénzügyi jólét elérése mindenképpen az egyén magatartásától, pozitív hozzáállásától és látásmódjától függ. Tehát ebből az is adódik, hogy egy adott pénzügyi képzés végső soron akkor tekinthető sikeres kimenetelűnek, ha eléri az egyén magatartásának pozitív irányba történő változását.

A nemzetközi szakirodalomban fellelhető pénzügyi kultúra definíciók között számos azonos-ság figyelhető meg, melyek között 5 fő tartalmi elemet lehet kiemelni.

(Internet 1)

1. A pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos fogalmak és összefüggések, illetve az ezzel kapcsolatos szolgáltatásokkal kapcsolatos tájékozottság.
2. A produktív döntéshozatali minőség.
3. Az egyén saját pénzügyeinek hatékony irányítása.
4. A kritikus gondolkodásra való képesség, amelynek révén az egyén mérlegelni tudja milyen előnyöket illetve hátrányokat vonz egy-egy pénzügyi döntése.
5. Célrátörő látásmód a jövőre mutató pénzügyi szükségletek tervezésében. (Internet 1)

Magyarországon a pénzügyi kultúra fogalma tekintetében a legtöbbször az alábbi fogalommal találkozhatunk: „A pénzügyi kultúra a pénzügyi ismeretek és képességek olyan szintje, amelynek segítségével az egyének képesek a tudatos és körültekintő döntéseikhez szükséges alapvető pénzügyi információkat azonosítani, majd azok megszerzése után azokat értelmezni, és ez alapján döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni pénzügyi, illetve egyéb következményeit.”

A Magyar Nemzeti Bank és az Állami Számvevőszék is a fent említett fogalmat tekinti szintén irányadónak. (Internet 1)

Összefoglalás képen kimondható, hogy a pénzügyi kultúra fogalma egyértelműen kifejezi:

- a pénzügyi ismeretek elsajátításához elengedhetetlen, hogy az egyén megfelelő pénzügyi tudás birtokában legyen,
- az egyénnek látnia kell a pénzügyi döntések mechanizmusait és az ezzel kapcsolatos összefüggéseket,
- az egyénnek a megszerzett tudás elsajátítását gyakorlati szempontból tudnia kell alkalmazni, mely kellő magabiztossággal látja el az egyént, illetve ésszerűen tudja meghozni pénzügyi döntéseit. (Internet 1)

Az említett definíciók alapján a nemzeti stratégia szempontjából kiemelkedő kritériumok az alábbiak:

A pénzügyi tudatosság az egyén képessége arra, hogy az életére, jövőjére hatással lévő pénzügyi érdekeltségeinek megfelelően döntsön és cselekedjen. Ez a képesség azt is sejteti, hogy az egyén rendelkezik egy adott szintű pénzügyi ismerettel és készségekkel, valamint olyan célirányos magatartást tanúsít, mely megfelelő kitartással és hozzáállással előre lendíti. Az alábbi készségek és tanult kompetenciák elengedhetetlenek ahhoz, hogy a termékajánlatokat az egyén megértse és igényeinek megfelelően tudjon választani. (Internet 1)

A pénzügyi ismeretek tehát egy összetett fogalmat takar. Magába foglalja azokat az ismereteket, melyek hozzátartoznak a mindennapokhoz, mint például a biztosítás kötéshez való ismeret, a kamat, a járadék, a hitelek fortélyai. A fogalomhoz hozzá tartozik a pénzügyi termékek és szolgáltatások ismerete, is mint például a banki szolgáltatások, a bankszámlanyitástól a számlavezetési díjakig. Valamint az sem elhanyagolható, hogy számos praktikus tudással is rendelkezni kell. A pénzügyi ismereteknél nem szabad elhanyagolni azt sem, hogy rendelkezni kell egy készséggel, egy tanult ismerettel, melyek a tetteink folyamán közvetlenül tudati ellenőrzés nélkül cselekszünk. (Internet 1)

A pénzügyi szemlélet szintén egy összetett ismeret. A megtanult ismereteket tudni kell alkalmazásszinten hasznosítani. Ide sorolható a viselkedés minták követése is valamint a családi élet során költségvetések készítése, hosszú távú időtartamra való tervezés, mint például a biztonságos nyugdíjas évekre, vagy egy nem várt esemény bekövetkezésére. Nagyon fontos az előtakarékoskodás, és a pénzügyi döntések meghozatala. Annak a képessége, hogy a kínálgató lehetőségek között meglegyen a választás képessége és az hogy az eseményekre időben le-

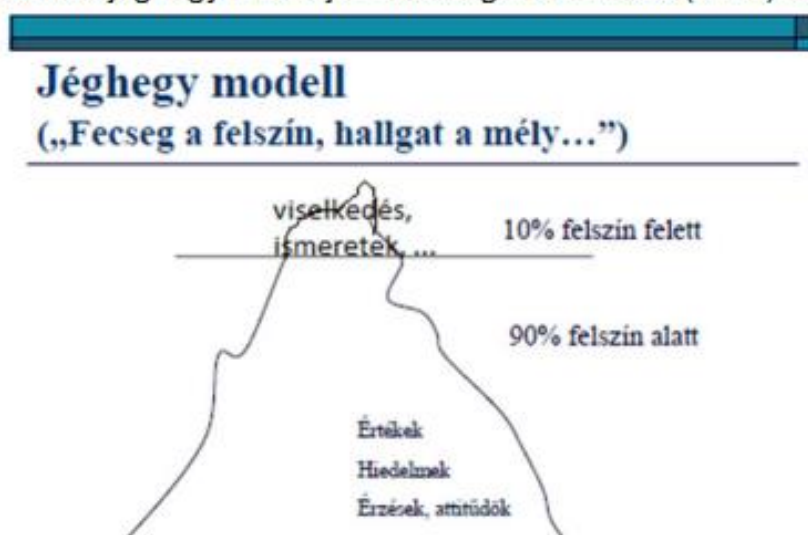
hessen reagálni. Ha olyan helyzetben találja magát az egyén képes legyen szakszerű segítséget igénybe venni és tudja annak az útját és a lehetőségét, hogy ehhez hogyan tud hozzájutni. (Internet 1)

A pénzügyi attitűd a személy pénzügyekhez való viszonyulását, hozzáállást jelenti. Ez alatt érthetjük azt is, hogy az egyén döntéseinek középpontjában megjelenik-e a megfontoltság akár jövőre vetítve, akár rövidtávban gondolkozva. Képes-e magabiztosan az öngondoskodás képességére, valamint hogy az elképzelt eredmény mindig szem előtt maradjon. (Internet 1)

2.4 A Pénzügyi kultúra jéghegy modelljének ismertetése

Selfridge és Sokolik már 1975-ben már bemutatja, hogy a pénzügyi kultúra meghatározása, modellezése esetén a viselkedés a meglévő hagyományok követése, a követett életmód, szokások a pénzügyi kultúra csúcsát jelentik, mely csupán közel 10 %-a a teljes kultúrának, melynek tudatában vagyunk a mindennapjaink folyamán. De mindenképpen ki kell hangsúlyozni a felszín alatti 90 %-ot, tehát azt a részt, amely a pénzügyekkel kapcsolatos gondolkodásmódot, elvárásokat, ideológiákat, értékeket, hiedelmeket foglalja magába, ezek általában érzelmeken alapuló nem tudatos formában jelennek meg. (Kovács - Mészáros; 2015)

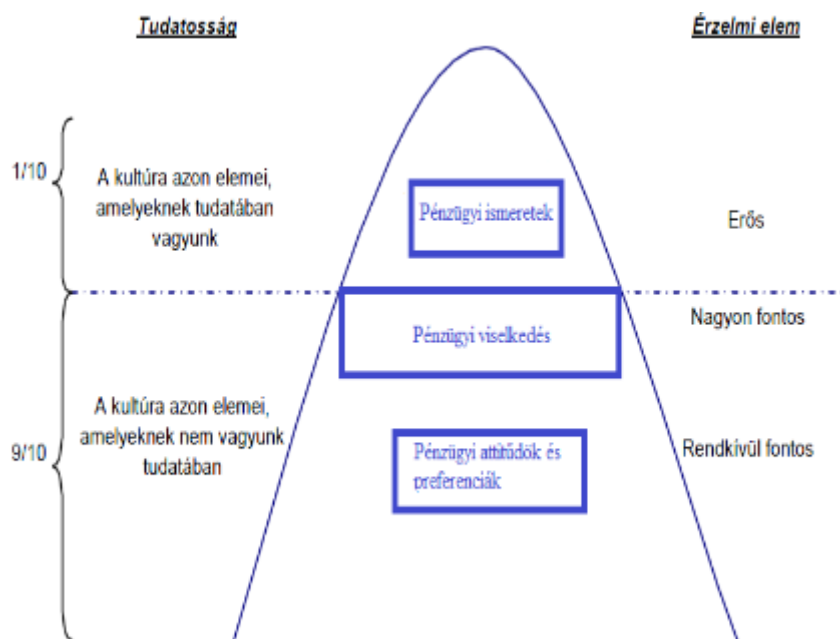
A kultúra jéghegy modellje – Selfridge és Sokolik (1975) alapján

Forrás: (Kovács - Mészáros; 2015)

Egy másik aspektus szempontjából szintén a 10-90 %-os megosztás figyelhető meg. Itt azonban nagyobb hangsúly fektetődik a tudatosság és az érzelmi alapon való döntésekre. A pénzügyi viselkedés közepén helyezkedik el, míg Selfridge és Sokolik ábrázolásában a 10% részét képezi. (Pintye; 2015)

Jéghegy modell meghatározása

Forrás: (Pintye; 2015)

3. PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG

Az Állami Számvevőszék egyik legfrissebb elemzése is arra a következtetésre mutat rá, hogy a pénzügyi tudatosságot növelni és erősíteni kell. A járványügyi helyzet arra is rávilágít, hogy a digitális pénzügyi tudatosság fejlesztése is kiemelt fontosságú. Az ÁSZ elemzői külön hangsúlyozzák, hogy a digitalizáció megjelenése és folyamatos fejlődése, a mindennapi ember számára kihívásokat jelent és emellett a megjelenő új digitális pénzügyi lehetőségek szintén fokozott kihívásokat jelentenek az átlagos lakosság számára, melyhez igyekeznek folyamatosan alkalmazkodni. A szakértők felhívják a figyelmet, hogy ez önmagában kevés. Az innovatív szolgáltatások elterjedésével párhuzamosan szükség van a lakosság széleskörű tanítására és szakszerű fejlesztésére. Az ÁSZ kutatásai során folyamatosan a nemzetközi trendekkel összehasonlításokat végez, annak érdekében, hogy Magyarország lakosságának, mely terület fejlesztésére lenne szükség. (Kiss - Horváth; 2021)

3.1 A pénzügyi tudatosság fontossága

A középkorú felnőtt magyar lakosság anyagi javakkal kapcsolatos élményei a rendszerváltást megelőző időszakra mutat vissza. Problémáinak számos okozója, hogy ismereteik és szokásaik erre az időszakra tehetőek. Pénzkezeléssel kapcsolatos tevékenységeikre ez mind a mai napig hatással van, azonban napjainkban pénzközpontú gazdaságában helyt kell állni. A 2008-as gazdasági világválság és az azt követő évek fokozódó hatása szintén egyértelművé tette, hogy Magyarországon mennyire kiemelt jelentősége van a lakosság minden korosztálya számára, hogy elmélyült pénzügyi ismeretekre tegyenek szert, ezzel egyidejűleg fontos a gondolkodásmód pénzügyileg pozitív irányba történő elmozdítása. A válság hatására a lakosság az addigi pénzügyi szektorba vetett bizalma megrendült. Manapság is megfigyelhetjük, hogy a lakosoknak pénzügyi ismereteik bővítésére van szükség, mert helytelen döntéseik egyéni problémákhoz vezetnek, melyek összegződve nemzetgazdasági szinten is megjelennek a társadalomban. Példának említhető a devizahitelek körül kialakult helyzet negatív hatásai. Az ilyen és ehhez hasonló negatív hatások elkerülése miatt kiemelkedő jelentőségű a kutatási projektek és az oktatási újítások kialakítása hazánkban és nemzetközi szinten egyaránt. Hazánkban az elmúlt 10 évben folyamatosan központi téma a társadalom fejlesztése az oktatási projektek által. 2012-ben már az Emberi Erőforrások Minisztériumának köznevelésért felelős államtitkára Hoffmann Róza is megállapította, hogy a fiataloknak a pénzügyi és gazdasághoz kapcsolódó ismeretei csekélyek, ezért fontos az általános és középiskolás fiatalok pénzügyi ismereteinek bővítése és gyakorlati tudásuk elmélyítése. Európa valamennyi oktatásért felelős minisztere már akkor egyetértett abban, hogy a 2008-as pénzügyi válságot is el lehetett volna kerülni vagy hatását csökkenteni, abban az esetben, ha a lakosság pénzügyi területen tudatosabb döntéseket hozott volna. Hoffmann Róza elindította a tanárnemzedék képzését is, abba az irányba, hogy pénzügyi ismereteik emelésével az oktatási rendszerben hatékonyabb legyen az ifjúság oktatása. Domokos László az ÁSZ elnöke is hangsúlyozza az oktatás ebbe az irányba történő fejlesztését szavait hangsúlyozva, „mindenkinek meg kell tanulnia bánni a pénzzel”. Többekben megfogalmazódott gondolat eredményeképpen került be a Nemzeti alaptantervbe a gazdasági és pénzügyi ismeretek bővítése. (Kovács - Mészáros; 2015)

3.2 Pénzügyi, gazdasági oktatás eredményei a kutatások tükrében

A mai kor oktatási viszonylatában a világ számos pontján a tanulóktól nagyon sok új ismeret elsajátítását és készségszintű alkalmazását várja el a társadalom. Az ifjú generációnak mindamellett, hogy a készségszintű tudásukat elsajátítják, szükséges megannyi ismeret akár csak a környezetvédelemre, az egészséges életmódra vagy az anyagi jólét eléréséhez szükséges ismeretek gondolunk. Az iskolák egyre inkább multifunkcionális fejlesztő intézménnyé nővik ki magukat. A 2008-as gazdasági világválság rávilágít a világ országaira, hogy mennyire fontos az egyéb kompetenciák elsajátítása mellett a pénzügyi és gazdasági műveltség megszerzése, és ennek magas színvonalú oktatása a középiskolai korosztály oktatásában. Magyarországon elmaradott ennek a területnek a fejlesztése különösen a képzett pedagógusok hiánya valamint a kerettantervi tananyagok miatt. Szerencsére az oktatásirányítás igyekezetének köszönhetően a pénzügyi, gazdasági műveltség középiskolai fejlesztése mellett munkálkodik. A nemzeti alaptantervben (NAT) egyre több gazdasági alapismeretek oktatásához kapcsolódó tantárgyat fedezhetünk fel. 2015-től pedig a Pénz7 programja keretében témahét kialakításával támogatják a pénzügyi tudatosság fejlesztését. (Horváth; 2017)

A kialakított stratégiák során figyelembe kell venni az eltérő lakossági szükségleteket, a pénzügyi szempontból sérülékeny társadalmi csoportokat, az adott ország pénzügyi intézményrendszerének fejlettségét és a szabályozási környezetet. Így tehát nem csak az edukáció kerül a középpontba, hanem a sok más módszerrel is egyaránt fejleszthető a tudatosság. A pénzügyi kultúra fejlesztése elsődlegesen a személyes kapcsolatfelvételen alapul, mint például személyes, telefonos tanácsadások, esetleges családlátogatások, munkahelyi, iskolai illetve egyéb képzések keretében, a vezető intézmények információtárakat, valamint információs anyagokat, videó tartalmakat biztosítanak az érdeklődők számára, illetve megkeresik, azokat az optimális csatornákat mellyel a célcsoportok hatékonyabban elérhetőek lehetnek. (Jakovác - Németh; 2017)

1. ábra: Pénzügyi kultúra-fejlesztés eszközei (Forrás: Jakovác - Németh; 2017)

3.3 A pénzügyi műveltség mérése és az OECD/INFE 2010-es és 2015-ös eredményei

A pénzügyi műveltségről külföldön az ezredforduló óta, Magyarországon pedig 2006 óta több kutatás is indult. A kutatások eredményeként megállapítható, hogy világviszonylatban és hazánkban is egyre pontosabb meghatározást kaphatunk, és az eredmények mindenütt aggasztónak mutatkoznak. (Horváth; 2017)

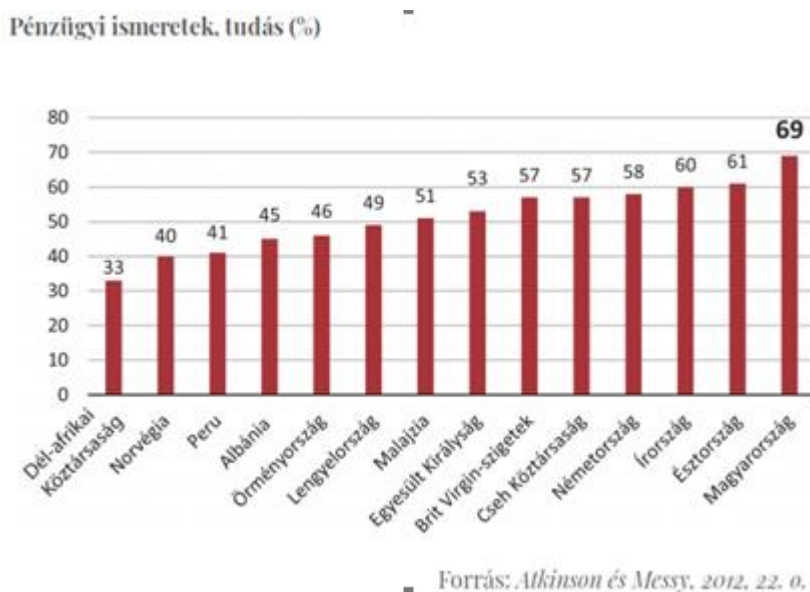
Az OECD/INFE 2010-es és 2015-ös eredményei

Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) legfrissebb nemzetközi összehasonlító elemzése, amely legutóbb 26 ország, köztük hazánk pénzügyi tudatosságának szintjét vizsgálja. Az OECD 2008-ban azzal a céllal hozta létre Nemzetközi Pénzügyi Képzési Hálózatát (International Network on Financial Education, INFE), hogy a nemzetközi együttműködést segítse a politikai döntéshozók és a pénzügyi oktatásban érdekeltek között. Magyarország 2010-ben, 2015-ben majd 2018-ban vállalta a részvételt az INFE által szervezett, a fiatalok és a felnőtt lakosság körében végzett, standard kérdőívvel lebonyolított alapkutatásban, amelyet egységes nemzetközi módszertan alapján végeztek el. Az OECD által koordinált felmérés alatt az egységes módszertani elemek mellett közel egy időben adatfelvételi lehetőséget biztosít az egyes országok adatainak nemzetközi összehasonlítására, illetve vannak olyan országok, ahol a változások követésére is lehetőség van. (Horváth; 2017)

A kutatások 3 nagyobb terület vizsgálásában voltak érdekeltek:

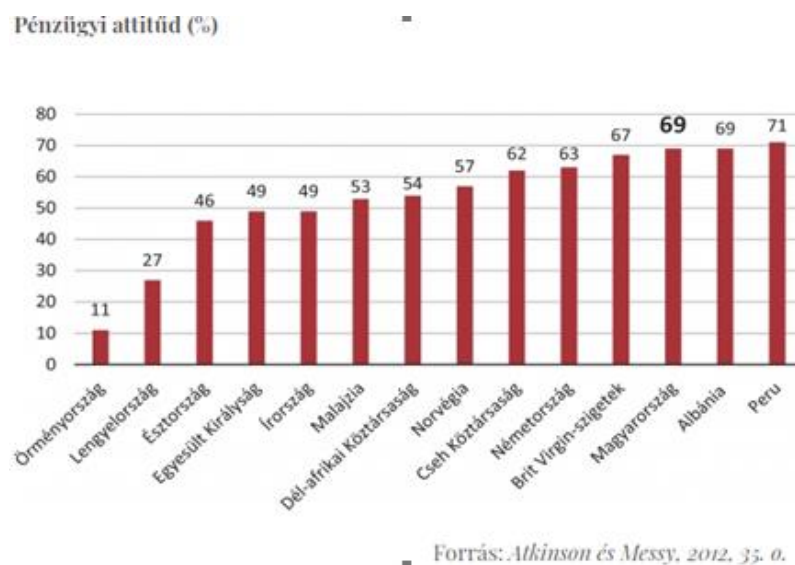
- a pénzügyi alapismeretek,
- az attitűd
- pénzügyi magatartás (Horváth; 2017) (Pénziránytű; 2020)

A magyar válaszadók a pénzügyi ismeretek terén a legjobb eredményt érték el. (Horváth; 2017)

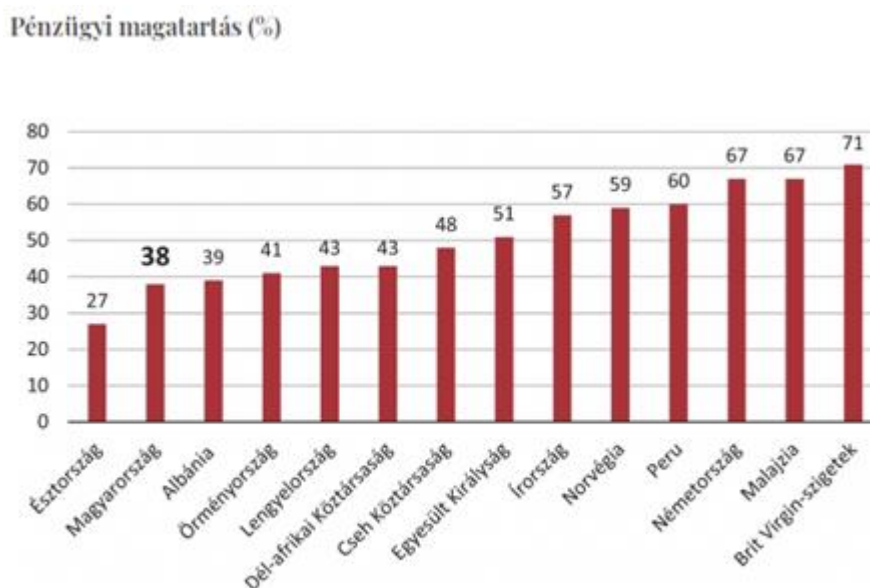
2. ábra Pénzügyi ismeretek, tudás %-os megoszlása (Forrás: Horváth; 2017)

A magyar válaszadók a pénzügyi attitűd tekintetében szintén kiemelkedő eredményt értek el a többi országhoz képest. Százalékos megoszlásban szintén 69%, akár csak a pénzügyi ismeretek, tudás tekintetében. (Horváth; 2017)

3. ábra Pénzügyi attitűd %-os megoszlása (Forrás: Horváth; 2017)

Az előzőekkel ellentétben a magyar lakosság pénzügyi magatartása 38%-os megfelelő megközelítéssel igen elmarad a többi országhoz képest.

Forrás: Atkinson és Messy, 2012, 32. o.

4. ábra Pénzügyi magatartás %-os megoszlása (Forrás: Horváth; 2017)

A mérésekből arra lehet következtetni, hogy a pénzügyi műveltség szintje valamennyi vizsgált országban további fejlesztést igényel. Sajnos a lakosság nagy százaléka nem rendelkezik a megfelelő pénzügyi műveltséggel, hogy mindennapi pénzügyi tevékenységében hatékony és megfelelő döntést tudjon hozni. Magyarországon a pénzügyi műveltséget mérő komplex mutató értéke az OECD-átlagához nem sokban tér el, és a legújabb nemzetközi rangsort vizsgálva Magyarország relatív helyzetében 2015-höz képest kissé jobb eredmény olvasható le a kérdőívekre adott válaszokból. A javuló eredmények mellett továbbra is nagy szükség van a célirányos pénzügyi alapok elsajátítására a lakosság körében. (Pénziránytű; 2020)

Magyarország kormánya 2017 decemberében fogadta el a lakosság pénzügyi tudatosságának fejlesztését célzó, átfogó, középtávú nemzeti stratégiát, amely a főbb cselekvési irányokat, tennivalókat foglalja össze és fogalmazza meg. A stratégia végrehajtása a fejlesztéssel foglalkozó szervezetek bevonásával 2018 óta a Pénzügyminisztérium vezetésével zajlik Magyarországon, mellyel összhangban megfigyelhető volt a az előbb említett 2018-as, 1000 fő választóit tömörítő reprezentatív magyar felmérés melynek középpontja az előbb említett 3 fő terület volt. Érdekesség hogy az OECD által koordinált 2019-es nemzetközi adatfelvételhez Magyarország a 2018-as adatokat mutatott be, ezzel szemben a legtöbb országban 2019-ben történt a

felmérés. A 2020-ban kerültek feldolgozásra az eredmények, mely 26 országból összesen 125 ezer 18-79 év közötti válaszadó információi alapján a következőképpen alakult. Hazánk mutatóit vizsgálva a pénzügyi ismeretek, tudás tekintetében a mérő összetett mutató értéke 12,3, a maximálisan elérhető 21 pont mintegy 60 százaléka (összes ország: 12,7, OECD átlag: 13). Ezzel 26 országból a középtartományban, a 14. áll Magyarország. (Pénziránytű; 2020)

A publikált nemzetközi kutatási eredmények részletesebb vizsgálata során megfigyelhető, hogy az elmúlt évekre visszatekintve Magyarország a legjobb eredményekkel minden évi mérésnél a pénzügyi ismeretek, pénzügyi tudás kategóriában figyelhetjük meg. A pénzügyi ismeretek, pénzügyi tudás vizsgálati kérdéskörben a pénzügyi fogalmak ismeretében, mint például az infláció, a különböző kamat számítási ismeretek, kockázati tényezők tekintetében a 2018-as kutatásban a magyarok eredményei csak kismértékben alacsonyabbak az OECD átlagánál, és a rangsorban Magyarország Dél-Koreával megosztva a 9. helyen szerepel. Fontos megemlíteni, hogy az összes válaszadó mindössze fele válaszolt helyesen az egyszerű kamatra, és 18,3 százaléka a kamatos kamatra vonatkozó gyakorlati kérdésekre, melyeket életszerű példákkal illusztráltak. Ez a két fogalom abból a szempontból is kiemelendő, miszerint alapvető pénzgazdálkodásra és a megtakarítási, hitelfelvételi döntésekhez kompatibilisen hozzájárul. A 2015-ös méréshez képest Magyarország az infláció fogalma kapcsán csökkent a helyes választ adók aránya, amely összefügghet az elmúlt időszak alacsony inflációs környezetével. Magyarország lakossága más országokhoz képest nincs komoly lemaradásban a pénzügyi megfelelő ismeretek terén, de sajnos magyar felnőtt lakosság pénzügyekhez való hozzáállása és döntései elmarad az átlagosnak vélt aránytól. Ebből arra következtethetünk, hogy a meglévő tudást gyakorlati ismeretekkel megalapozva kell megfelelő színvonalra fejleszteni. A pénzügyi magatartást méri a költségvetés-készítésre, a számlák határidőre történő kifizetésére, valamint a pénzügyi tervezésre, megtakarítási és hitelfelvételi döntésekre vonatkozó kérdésekkel. Ezek közül csak a számlák határidőben történő befizetésénél értünk el komoly előrelépést, amire a családok kedvezőbb anyagi helyzete is befolyást gyakorol (itt a korábbi utolsó harmadból a 10. helyre kerültünk). (Pénziránytű; 2020)

A pénzügyi magatartási pontszámba foglalt számos pénzügyi viselkedésforma szorosan összefügg a háztartások pénzügyi tartósságával, pénzügyi stressz tűrő képességgel. Magyarország esetében rendre csökkenő tendenciát mutat azok aránya, akik háztartási költségvetést készítenek. 2018-ban csupán minden ötödik család készített költségvetést, szemben a 2010-ben mért 32 %-kal, illetve a 2015-ös 25 %-os adattal. Pozitív változás, hogy a magyarok megtakarítási hajlandósága a korábbi felméréshez képest 27 %-ról 51 százalékra nőtt, de még így is a résztvevők utolsó harmadába tartozunk, mert a nemzetközi átlag 70,2 %. A pénzügyek nyo-

mon követésére, ellenőrizésre vonatkozó kérdésnél minden ország válaszadói megelőztek bennünket így Magyarország a 46,9 %-os értékkel az utolsó helyen van. A pénzügyi attitűd tekintetében a kutatásban szereplő országok átlagosan 59,2 %-os eredményt értek el. A magyar válaszadók az átlagnál jobb eredményt produkáltak, mely 65,1 % volt. A magyar lakosok kevésbé esnek pénzügyi csalás áldozatává mindösszesen statisztikai adattal mérve 0,9 %. A nemzetközi átlag ettől jóval magasabb arányszámot mutat 1,8 %-ot. A nemzetközi felmérés keretében életkor, nem és digitális készségeket figyelembe véve a 30-59 év közöttiek pénzügyi tudása a legmagasabb. A kutatás során külön kiemelendő a nemek közötti különbség, mely szerint a férfiak jobb eredményeket értek el, mint a nők a pénzügyi tudatosság terén a legtöbb országban, azonban ezzel ellentétben Magyarországon. A digitális készségek és a képességek alkalmazásánál összefüggés figyelhető meg, mivel a válaszadó, aki magasabb pontot ért el a pénzügyi válaszadásnál az többnyire digitális csatornák igénybevételeivel hozza meg pénzügyi döntéseit. A 2020-as kutatási eredmények alapján kiemelt figyelmet kell fordítani a háztartások pénzügyi tudása, magatartásbeli sajátosságait tekintve, ugyanis még nem képes kellőképpen tompítani a gazdasági ciklusok hatását. Ennek függvényében a háztartások fokozottan vannak kitéve a makrogazdasági mutatók alakulásának. A pandémiás helyzet miatt ez különösen megmutatkozik ma is nem csak hazánkban, hanem a világ minden tájékán. Emiatt is különösen fontos a minden ország számára a pénzügyi tudatosság vonatkozásban a lakosság kellő ismereteinek bővítése, és fejlesztése. Ezért összehangolt lépésekre van szükség. A pénzügyi tudatosság és a felelős pénzügyi gondolkodás lehetővé teszi a körültekintő egyéni pénzügyi döntéseket valamint biztonságosabbá és erősebbé tehetik a családok, családi vállalkozások helyzetének alakulását illetve hozzájárulnak a családok megtakarításaihoz, erősítik az ország gazdaságát, valamint a pénzügyi közvetítő rendszer stabilitásához és növekedéséhez is hozzájárulnak. (Pénziránytű; 2020)

4. A PÉNZÜGYI KULTÚRA FEJLESZTÉSE

A pénzügyi kultúra és ismeretek fejlesztése több területre koncentrálódik, több oldalról. A kultúra kialakítása, megalapozása egyéni érdekeken túl a banki szektor, a pénzügyi szektor és a kormányzat érdekeit is szolgálja. Abban az esetben, ha a banki ügyfelek tudatos döntéseket hoznak és etikusan választanak a felkínált szolgáltatások között, képes erősíteni a fizetési és adózási fegyelmet, mely a kormány érdekeit szolgálja. A tudatos döntések következtében mérséklődnek egy esetleges pénzügyi válság következményei és azok hatásai valamint csökkenthető a magánszemélyek pánikreakciója. A pénzügyi tudatossággal kiszámíthatóbb gazda-

ság és növekedés várható. A páneurópai Money Week programhoz hasonlóan Magyarország is kialakított egy pénzügyi tudatosságot a középpontba helyező programot. A PÉNZ7 program az általános iskolás korosztálytól a középiskolai valamint az egyetemi képzésen résztvevő fiatalokat célozza meg, hogy vállalkozói illetve pénzügyi ismereteiket bővítsék. A Magyar Bankszövetség is szintén kiveszi a részét a pénzügyi kultúra fejlesztésében ugyanis Pénzügyi Kultúra Nagykövete díj kiosztásával ismeri el az elkötelezett célirányos segítőket. Magyarországon a 2008-as gazdasági világválság mutatott rá arra, hogy a válság elmélyülése és az elhúzódó hatása nem alakult volna ilyen kedvezőtlenül, ha a lakosság megfelelő pénzügyi ismeretekkel és pénzügyi kultúrával rendelkezett volna. A válság idején a lakosság pénzügyi szektorba vetett bizalma fokozatosan megrendült, ezáltal a pénzügyi fegyelem is zuhant. A válságot követően a világ kormányzatai a tűzoltás stratégiáját követve hozott válságkezelési döntéseket, ezek nem feltétlenül átgondoltak voltak. Megmutatkozott költségvetési megszorítások terén illetve pénzügyi területen is. Pénzügyi területen leginkább erősen szabályozott szigorú pénzügyi és felügyeleti szabályozásokat jelentett néhány országban pedig bankmentésben mutatkozott meg. A meghozott intézkedések következtében a pénzügyi szektor bizalmának helyreállítása nem valósult meg. A lakosság elégedetlensége, a fizetési és szabálykövetési fegyelmezetlenség, más személyek hibáztatása átnyúlik más ágazatokra is. Általában a monetáris és fiskális politika összehangolatlansága, a nem sikeres kormányzatok válságkezelési megoldásai valamint a média kedvezőtlen bemutatása, rémhírek megjelenése és terjedése, a társadalom tagjainak elégtelensége, és a pénzügyi ismereteinek kedvezőtlen szintje a válság elmélyüléséhez és az elhúzódáshoz nagymértékben hozzájárultak. Különböző világméretű és hazai kutatások támasztják alá azt a tényt, hogy egy hasonló kimenetelű válsághelyzet megelőzésére van szükség, melyet a pénzügyi ismeretek tudás szint növelésével érhető el. A pénzügyi szférának tehát szüksége van a pénzügyi kultúra növelésére, mely a kormányzat szereplőinek az intézményeknek és a magánszemélyeknek egyaránt érdeke. (Kovács -Sütő; 2020)

4.1 A pénzügyi kultúra fejlesztésének infrastruktúrái

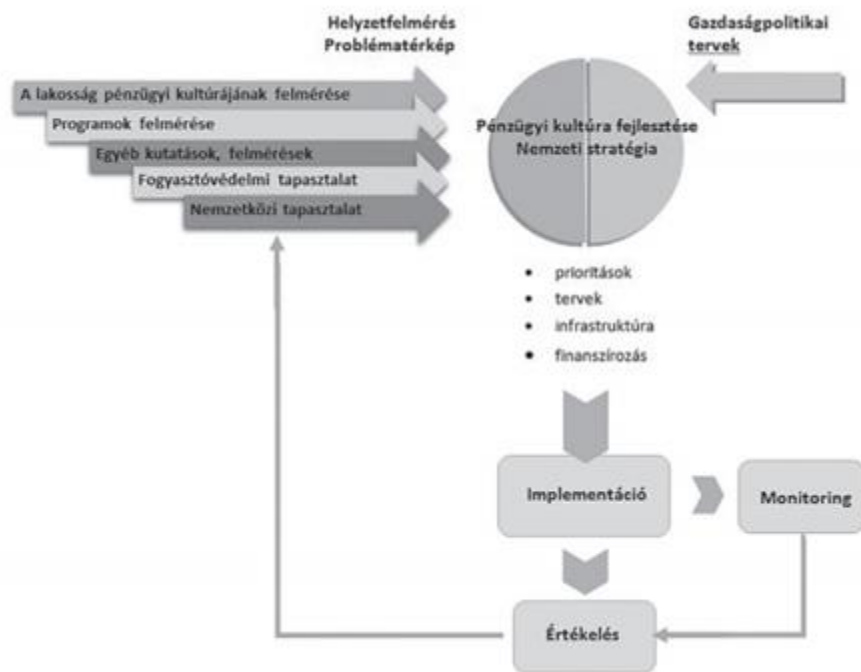
Az OECD nemzetközi viszonylatban vizsgálja, hogy a kutatásban részt vevő egyes országok, hogyan, milyen célok mentén, milyen segítséggel, eszközökkel, és milyen forrásból valósítják meg saját nemzeti pénzügyi kultúrájuk fejlesztésére utaló stratégiáikat. A legtöbb országban a stratégia tervezésének folyamatát és kidolgozását, megvalósítását, ellenőrzését valamelyik főbb közintézmény végzi, mint például pénzügyminisztérium, jegybank, fogyasztóvédelmi szabályozó hatóság vagy valamely állami szervezet. A kultúra kialakítására nagy hangsúlyt

kell fektetni ugyanis a megvalósítás során rengeteg akár százas nagyságrendű szereplő is részt vehet. A tanácsadásokat és a felügyeletet sok országban intézményközi, kormányzati szintű bizottságok látják el. (Jakovác - Németh; 2017)

A megvalósítási szakaszban egyre inkább bevonásra kerülnek a magánszektorok és az egyéb érdekelték is. Ennek legfőbb oka, hogy ezen gazdasági szereplők a társadalom tagjainak széles csoportjához képesek eljutni. A pénzügyi piaci szervezetek ismereteit, és a civil szféra tapasztalatait gyakorlatias szempontok alapján tudják vizsgálni, így erre reflektálni. Vannak olyan forprofit szervezetek, akik amellett, hogy a nemzeti stratégia tervezésében illetve a megvalósításában szerepet vállalnak, őket a saját marketing és saját profitjaik elérése is hajtja feladataik elvégzése során. Ilyen forprofit szervezetek lehetnek hitelintézetek, biztosítók társaságok vagy pénzügyi vállalkozások. Azonban eme tevékenység végzése különböző érdekellentéteket szül a résztvevők között. Az érdekellentéteket a különböző országok különböző technikákkal próbálják kiküszöbölni, gyakran pénzügyi szövetségek bevonásával, ezáltal a pénzügyi érdekek nem érvényesülnek. Megfigyelhető még ezen kívül a megjelenő etikai / magatartási kódexek, kritériumrendszerek, melyek betartása fontos szempont. Azok a szervezetek, akik saját képzéseket szeretnének indítani a pénzügyi kultúra fejlesztése miatt, számukra a kötelező akkreditációs tevékenység a közintézmények hatáskörébe fog tartozni. Japánban is szigorú szabályozás figyelhető meg, mely kiterjed a pénzügyi képzéseket nyújtó gazdasági szereplőkre és magára a képzésre. A képzés nyújtotta ismereti anyagnak meg kell felelnie egy szigorú követelménynek, melynek alapját a pénzügyi fejlesztésért felelős állami szervezet határozza meg, valamint nem megengedett pénzügyi intézmény adott termékét népszerűsíteni, így az sem megengedett, hogy bármely pénzügyi intézmény logóját, nevét a közölt ismereti anyagokban szerepeltetni. Ezen fejlesztési kezdeményezések állami illetve vállalkozói forrásból kerülnek finanszírozásra. A pénzügyi intézmények gyakran jogszabályi kötelezettség alapján vagy illetéket fizetnek, vagy a képzésekhez anyagi hozzájárulást biztosítanak. (Jakovác- Németh; 2017)

4.2 Egyes országok nemzeti stratégiájának meghatározása

Szinte minden egyes országban a stratégia kialakításának első lépése a jelenlegi helyzet meghatározása. A kormányok elsősorban saját felméréseiket, más nemzetek tapasztalatait valamint fogyasztóvédelmi hatóságok adataira összpontosítva határozzák meg a stratégiákat. A következő ábra erre utal, valamint a meglévő inputok lehetőségeit helyezi a középpontba. (Jakovác - Németh; 2017)

5. ábra Nemzeti stratégia kialakítása (Forrás: Jakovác - Németh; 2017)

A felmérések valamint a kutatások lehetővé teszik, hogy a kormányok a pénzügyi alapismeretek, az attitűd és a pénzügyi magatartás jelenlegi helyzetét átfogóan láthassák, illetve célirányosan tudják meghatározni a fejlesztési területeket és az ehhez szükséges megfelelő módszereket. A fejlesztésekhez nagyban hozzájárulnak a már futó versenyek, programok eredményei, és ezek értékelési mutatói. Ezáltal a jó gyakorlatok továbbra is hasznos tevékenységekhez járulnak hozzá. Hollandiában az előkészítési fázisban számos információtárat hoztak létre, mint például pénzügyi kultúra fejlesztésében, és az adott témakörben kutatásokat és felméréseket végeznek. Ezek rámutatnak arra is, hogy a fejlesztendő célcsoportokat elérték-e illetve az igényeinek megfelelt-e. A nemzeti stratégiát kialakító országokban a nemzeti sajátosságoknak megfelelően, a kutatások tapasztalatainak ismeretében fogalmazódnak meg a főbb fókuszterhek, melyekre a képzés irányul. A nemzeti stratégiák általában a teljes lakosságot célozzák meg, de vannak olyan képzések, melyek egyes társadalmi csoportokat helyeznek a középpontba. A leggyakrabban fiatal korosztályt célozzák meg, azonban a korosztály szerinti csoportosítás mellett jellemző az élethelyzetekre való összpontosítás is. Az induló stratégiai programok esetében célszerű az első értékeléseket korábban és gyakrabban elvégezni, hogy az eredmények ismeretében az esetleges változtató lépéseket idejében eszközölni tudják az országok. A nemzeti stratégiákban olyan megvalósítható célokat kell kitűzni, melyek viszonyítási pontot jelenthetnek a stratégiák eredményességének értékelésekor. Ausztráliában például

ez úgy kerül kivitelezésre, hogy a megfogalmazott öt stratégiai prioritáshoz operatív célok, ezekhez pedig mérhető teljesítménykritériumok kötődnek. Minden országban a céloknak a célcsoportok és a fejlesztendő területeknek a siker érdekében összhangot kell mutatniuk. (Jakovác - Németh; 2017)

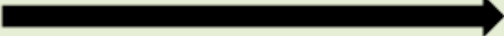
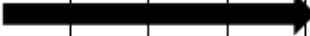
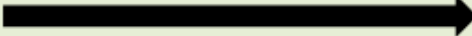
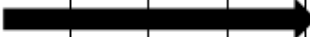
4.3 Pénzügyi tudatosság fejlesztése (2017-2023)

Magyarország alapul véve az elmúlt évek felméréseit és a nemzetközi trendeket pénzügyi tudatosság fejlesztésébe kezdett, melyre egy 7 éves stratégiát alakított ki. A stratégia kialakításához hozzájárult, hogy a gazdasági világválság mély nyomot hagyott a lakosság pénzügyi biztonságérzetében és pénzügyi szolgáltatókba vetett hitében. A kutatások alátámasztják azt is, hogy mennyire nagy jelentősége van, hogy a lakosság megfelelő pénzügyi ismeretekkel rendelkezzenek és ezt gyakorlatban képesek legyenek alkalmazni. (Internet 1)

A stratégia a nyugdíjas és a felnőtt korosztályt is megszólítja, de a központi szereplői a fiatal középiskolás korosztály. A program egyik központi célkitűzése között szerepet kap:

1. A közoktatási rendszer keretében valós pénzügyi oktatás megalapozása, erősítése és általánossá tétele
2. A tudatos pénzügyi magatartás alapköveinek és a háztartások pénzügyi stressztűrő képességének elmélyítése
3. Megfontolt pénzügyi döntéseket előmozdító gondolkodásmód megteremtése és a tudatos pénzügyi fogyasztói magatartást támogató intézmények/ infrastruktúrák kialakítása és elérhetővé, megismerhetővé tétele a lakosság számára
4. Az emberek öngondoskodási szemléletének fejlesztése
5. A pénzügyi termékekhez, pénzügyi alapszolgáltatásokhoz való könnyebb elérés és pénzügyi beilleszkedés (financial inclusion) sokaságának növelése
6. Ösztönzés a készpénzkímélő fizetési eszközök használatára
7. Átgondolt hitelfelvétel támogatása

(Internet 1)

Kiemelt stratégiai cél	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. A köznevelés rendszerén belüli valós pénzügyi edukáció megteremtése, erősítése, általánossá tétele							
2. A tudatos pénzügyi magatartás alapjainak és a háztartások pénzügyi stressztűrő képességének erősítése							
3. Körültekintő pénzügyi döntéseket előmozdító szemlélet megteremtése és a tudatos pénzügyi fogyasztói magatartást támogató intézmények/infrastruktúrák létrehozása és széles körű megismertetése							
4. Öngondoskodási szemlélet erősítése							
5. Pénzügyi alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés, pénzügyi beilleszkedés mértékének növelése (financial inclusion)							
6. A készpénzkímélő fizetési eszközök használatának ösztönzése, készpénzhasználat súlyának csökkentése							
7. Körültekintő hitelfelvétel támogatása							

Kiemelt stratégiai célok a pénzügyi tudatosság fejlesztésére a 2017-2023-as intervallum tekintetében

Forrás: Internet 1

4.4 Fejlesztési stratégiák:

4.4.1 Nemzeti Ifjúsági Stratégia (NIS)

2016-2017-ben a pénz-, tőke- és biztosítási piac szabályozásáért felelős miniszter azt a feladatot kapta a Kormányzattól, hogy az ifjúság körében fejlesszék a pénzügyi tudatosságot, és erősítsék a fiatalok pénzügyi ismereteit és fejlesszék a pénzügyi kultúrájukat. A cselekvési terv hosszú távú hatásaként szeretnék elérni, hogy a felnövekvő generáció képes legyen saját

maga egzisztenciáját megteremteni. Munkaerő piacon való elhelyezkedésükre felkészítést vállal, mely abból a szempontból is kiemelkedően fontos, hogy a felmerülő gazdasági folyamatokkal tisztában legyenek és azokat a pénzeszközöket, melyek a rendelkezésükre állnak képesek legyenek hatékonyan felhasználni. Fontos célkitűzés, hogy a kínálkozó pénzügyi lehetőségek között képek legyenek a lehető legjobb döntéseket felelősségteljesen meghozni akár előtakarékosság szempontjából, vagy hitelfelvétel esetén, legyen ez diákhitel, lakáshitel, személyi kölcsön. Fontos egy munkavállalás során képes legyen felmérni a fiatal a lehetőségeket, és munkabér során meghatározni, hogy milyen lehetőségeket tud kihasználni. Az élet adta kockázatokat méltóan tudja felmérni és ennek megfelelően biztosítási lehetőségeket tudjon választani. A cselekvési terv része emellett az is, hogy saját vállalkozás indítása esetén tisztában legyenek a veszélyekkel és a kínálkozó lehetőségekkel, melyekkel alapjait fektetik le a vállalkozói kedv kialakításában. (Internet 1)

4.4.2 Fogyasztóvédelmi tudatosság növelése:

Kormány feladatának érzi amellet, hogy a pénzügy területén a tudatosságot erősíti a fogyasztások területét is támogatni kell. Az új fogyasztóvédelmi politikában elsődleges szerepet kap az egészségtudatos fogyasztói hozzáállás és a fenntartható környezet előtérbe helyezése. A gyerekek és a tanköteles korú gyerekek tudatos fogyasztóvá válásának útjára igen nagy hangsúlyt fektet a Kormányzat, ugyanis az oktatási és a tájékoztatási tevékenységeket a fiatalok köré építi. A fogyasztóvédelem részét képezi az is, hogy a modern egyre több digitalizált eszköz elterjedése és az online világ vívmányai között a digitális kompetenciákat fejlesztésre kerüljenek, hogy a digitális kor kihívásainak képes legyen eleget tenni. Természetesen az életkor sajátosságait folyamatosan követve és az optimális szintet figyelembe véve. A fogyasztóvédelmi ismeretek oktatását nem lehet elég korán kezdeni, így már az óvodás korú gyerekek programjaiba is be kell építeni játékos formában a tudatosság fogalmát és fenntarthatóság fontosságát. A fogyasztóvédelemhez kötődik a bankrendszer és a banki szolgáltatások minimális szintű ismeret, hiszen a banki tranzakciók megismerése is a fogyasztói fogok egyike. Mindezekért beépítésre került az iskolai tananyagok közé a pénzügyi szabályok oktatása valamint a pénzügyi rendszer alapismereteinek ismertetése. A fogyasztóvédelemmel a fiatalok és a lakosság egy önvédelmi mechanizmusa építhető fel. (Internet 1)

4.4.3 Digitális Oktatási Stratégia (DOS)

A Digitális Oktatási Stratégia 2016-os kormányhatározattal lépett életbe. Célja, hogy a pénzügyi kultúra oktatásával segítse a fiatalok jövőjét, munkaerőpiacon való sikeres elhelyezkedésüket. Olyan alapvető kompetenciák fejlesztése áll a középpontban, mellyel a pénzügyek kezelése mellett a fejlődő informatikai vívmányokkal karöltve versenyképes korszerű ismeretekre tehetnek szert a fiatalok. Az ismeretek megszerzésével a felhasználói szintű biztonságos alkalmazása is alapvető célkitűzés, valamint, az oktatási intézményekből kilépő tanulók média-tudatossággal és optimális digitális kompetenciával rendelkezzenek. A digitális szolgáltatások elterjedése is nagymértékben elengedhetlenné teszi a megfelelő platformok használatát, ismeretét és biztonságos alkalmazását. Már fiatal korban gondolni kell a jövőre és elkezdni a családi költségvetés tervezését, mely akár lehet digitális formában is. Később az online bank-számla nyitás és választható számos banki szolgáltatások közötti lehetőségek felmérése, összehasonlítása és elektronikus módon történő igénybevétele is fontos a megfelelő digitális pénzügyi kultúra megteremtése. (Internet 1)

4.4.4 Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia

Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégia az ország fenntarthatósága és gazdasági egyensúlyának megtartása érdekében 2013-ban Országgyűlési határozatban hangsúlyozta, hogy mennyire elengedhetetlen a pénzügyi tudatossága fejlesztése, melynek okán keretstratégiát alakítottak ki. A tudatosság kialakításában nagy szerepe van a magánembereknek és a civil szervezeteknek, valamint a kormány stratégiáinak is. A kormány különböző programok, kampányok kidolgozásával szeretne hozzájárulni a tudatosság fejlesztéséhez és kialakításához. A kormány mások célja, hogy a tudatossággal hozzájárulhat a lakosság a hazai gazdasági erőforrások fejlődéséhez. Történelmünk során számos időszak tesz tanúbizonyságot, hogy mennyire fontos körültekintően eljárni a pénzügyek terén és mennyire fontos a kockázatok előre látása. Szükséges odafigyelni a banki szektorok működésére, hogy a lakosság számára megfelelő tájékoztatási kötelezettségnek tegyenek eleget. Ez nagyban hozzájárulhat az eladósodottság kockázatához, mely a lakosság eladósodottságán túl az ország eladósodottságához is vezethet. Illetve az ellenkező pozitív lehetőségekhez, a megtakarítások nyújtotta előnyökhöz, mely a hosszú távú jövőképet vetíti előre. Fontos emellett, hogy a fogyasztási szokások meghatározá-

sában is segítenek a kampányok, mely a fenntarthatóság feltételeit képes megteremteni. (Internet 1)

4.4.5 Pénz7

Magyarország a Magyar Bankszövetség kezdeményezésére 2015-ben csatlakozott először az European Money Week azaz az Európai pénzhét kezdeményezéséhez, mely már akkor közel 30 ország programjai között szerepelt. A célközönség elsősorban az általános és középiskolai korosztály fiatal felnövekvő generációja. A program célkitűzése minden országban azonos. A diákok számára pénzügyi ismereteik megalapozása van központi szerepben. A program sikeréhez szervesen hozzájárul egy széleskörű szakmai összefogás megteremtése a pénzügyi tudatosság fejlesztésében aktív szervezetek, között. A PÉNZ7 minden év márciusában kerül megszervezésre, illetve a kísérő események ezt követően a tanév végéig kitartanak. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kibocsájtott tanév rendjében is megjelenik Pénzügyi és vállalkozói témahét keretében. A témahét alatt az intézmények egész héten a programjaikat eköré építik. A Pénziránytű Alapítvány pedagógusai és kimagasló szakmai tudással rendelkező szakemberek évről évre játékos tananyagokkal készülnek az iskolások számára. A diákok gyakorolhatják a pénz hétköznapi mozzanataihoz kapcsolódó készségeket és ismereteket. A tanítást a szakemberek mellett önkéntes pénzügyi szakemberek és vállalkozók is segítik. Az EMMI támogatása is hozzájárul ahhoz, hogy a PÉNZ7 program Magyarországon egyre több tanulóhoz jut el, ez is hozzájárult ahhoz, hogy a program bekerült a Child & Youth Finance International által meghirdetett Global Money Week legsikeresebb programjai közé. A pandémia ellenére 2021-ben is 1100 iskola csatlakozott a programsorozathoz. A PÉNZ7 évről évre változatos és színes témákat vonultat fel 2015 óta, mely megmutatkozott a családi költségvetésben, megtakarítások valamint pénzügyi tervezésben, a korszerű pénzkezelésben, hitelek és befektetési ismeretekben, a tudatos pénzkezelésben. Az idei program pedig a 2016-os programhoz hasonlóan a pénzügyi tervezés és a megtakarítások köré épült. (Internet 3)

5. EMPIRIKUS KUTATÁS ELEMZÉSE

5.1 Kutatási módszerek, kérdőíves kutatás

Primer kutatási technikák:

A primer kutatás megvalósításának alapja, a jó szekunder kutatás. A primer kutatás célkitűzése az információk gyűjtése és az adatok gyűjtése, mellyel eddigi ismereteinket gazdagítani tudjuk. A primer adatgyűjtésnek három fő eljárás módját különíthetjük el egymástól.

1. Megfigyelés
2. Kísérlet
3. Megkérdezés

A megkérdezés módszerét két részre oszthatjuk:

- a. Kérdőíves vizsgálat
- b. Interjú (Majoros; 2005)

A kérdőíves vizsgálat:

A kérdőíves vizsgálat egy olyan információszerzési technika, melyet a leggyakoribb elsődleges kutatások között említünk. Célja az, hogy információt gyűjtsünk a lakosság tagjairól, pontosabban a populációról egy vagy több feltétel középpontba helyezése alapján. (Majoros; 2005)

Leggyakoribb kérdések típusai:

1. Zárt kérdések

Azokat a kérdéseket tekintjük zárt kérdéseknek, ahol előre meghatározott válaszlehetőséget kínálunk fel a válaszadók számára, melyből a valóságot alapul véve ki tudja választani a számára leginkább ideálisabb lehetőséget. (Majoros; 2005), (Szűcs; 2010)

2. Nyitott kérdések

Azokat a kérdéseket tekintjük nyitott kérdéseknek, melyben a válaszadó személyes véleményét szeretnénk megtudni, melyet saját maga fogalmaz meg a kérdőív kitöltése alkalmával. Figyelnünk kell azonban arra, hogy egy adott kérdőív ne csupán nyitott kérdésekből álljon, mert az egy strukturált interjú felé viheti el kérdőíves módszerünket. (Majoros; 2005), (Szűcs; 2010)

3. Átmenet a zárt és a nyitott kérdések között

Ezt a kérdéstípust akkor használjuk, ha a kérdőívet kitöltő számára lehetőséget biztosítunk arra, hogy az előre megadott lehetséges válaszlehetőségek választásán kívül az egyéb fel nem tüntetett gondolataikat, válaszaikat is be tudják írni az adott kérdéshez. (Majoros; 2005) (Szűcs; 2010)

4. Számszerű adatra, tényre vonatkozó kérdések

Ebben a típusú kérdésben rákérdezhetünk életkorra, jövedelemre vonatkozó információkra. (Majoros; 2005)

5. Sorba rendezési kérdések

Ebben a típusú kérdésben az adott kérdésben rangsort állítható fel. (Majoros; 2005)

6. Memória kérdések

Ebben a típusú kérdésben történeti elemzések és esettanulmányok esetén fontos a múltban történt momentumok, adatok felelevenítése. (Majoros; 2005)

7. Ismereti tudáskérdések

Ebben a típusú kérdésben a válaszadók felkészültségébe, tudásába láthatunk bele. (Majoros; 2005)

8. Ellenőrző kérdések

Ebben a típusú kérdésben a válaszadók őszinteségét vizsgálhatjuk meg, a kérdéseikre adott válaszaikat illetően. (Majoros; 2005)

9. Értékelő kérdések

Ebben a típusú kérdésben a kérdező arra szeretne rávilágítani, hogy az adott kérdéssel teljesen egyet ért-e, részben esetleg nem ért egyet vagy van-e egyéb más véleménye. (Majoros; 2005)

10. Feltételes kérdések

Ennek a típusú kérdésnek a feltétele egy a kérdőívben szereplő korábbi kérdésre adott választól függ, amennyiben az egyik válaszlehetőséget választja következőkben újabb vele szorosan összefüggő kérdés kerül megkérdezésre. (Majoros; 2005)

Kérdések az irányultság szerint

1. Közvetett (indirekt) kérdések:

A válaszadó által megjelölt válaszok segítségével következtethetünk egy attitűdre, véleményre, ismeretre vagy érdeklődésre. (Szűcs; 2010)

2. Közvetlen kérdések:

Közvetlenül rákérdezünk azokra az információra, mely bennünket érdekel a kutatás alapján. A közvetlen kérdések kategóriájába elsősorban a statisztikai adatokra vonatkozó kérdéseket sorolhatjuk. Ilyen például a jövedelemre, vagy akár az iskolai végzettségre vonatkozó kérdések. (Szűcs; 2010)

A szakirodalom áttanulmányozását követően a kérdőíves megkérdezés módszere mellett tettem le a voksom, melyet elektronikus úton juttattam el a tanulóifjúsághoz. A kiválasztott módszertanhoz kapcsolódóan a következő feltevéseket, hipotéziseket fogalmaztam meg:

H1: Az oktatási intézményben kapott pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos tudásanyag nem elegendő a megkérdezett fiatalok számára.

H2: A szociális háttér befolyásolja a fiatalok pénzügyi kultúrájának kialakulását és mértékét.

H3: A magasabb pénzügyi tudás előnyösebb pénzügyi döntéseket eredményez.

H4: A pénzügyi kultúra oktatása a megtakarítási hajlandóságra pozitívan hat.

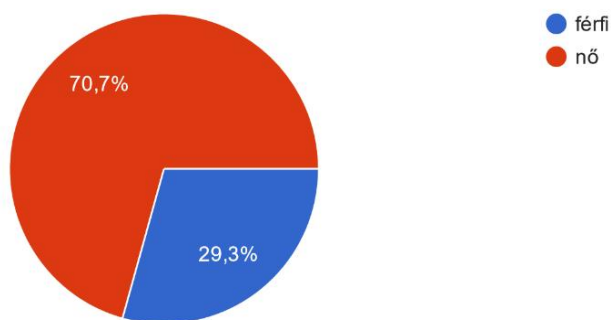
H5: A bankkártya tulajdonosok a kártyájukat részesítik előnyben fizetéseik során.

5.2 Kérdőív kiértékelés

Szakdolgozatomban a kérdőívkészítés és elemzés kap hangsúlyt a kutatás módszertani elemzések közül.

Hipotézisem vizsgálataihoz a 150 éves múltra visszatekintő Mátészalkai Szakképzési Centrum Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumban tanuló fiataloktól gyűjtöttem információt. Ez mindenképpen körülményes feladat, hiszen személyes információkat a pénzügyeit illetően senki sem oszt meg szívesen egy számukra idegen személlyel. A kérdőívem elején szereplő kísérőlevélben tudatosítottam a megkeresettekben, hogy válaszadásuk statisztikai felhasználásra kerül, valamint teljesen anonim. Igyekeztem rövid kérdőívet összeállítani, hogy a válaszadóknak jobban beleférjen az idejükbe a kitöltés. A kérdőívek kiküldésére elektronikus úton került sor, a tanuló ifjúság között, 2022. március utolsó és április első hetében. A választott kérdőíves módszer kétségtelenül nagyfokú nem válaszolási kockázatot hordoz magában, mások korábbi tapasztalatai azt mutatják, hogy a válaszadási arányok meglehetősen alacsonyak. Azonban esetemben nagyon készséges válaszadókkal találkoztam, akik szívesen álltak rendelkezésemre a kérdőív kitöltésében. Az intézményben 443 fő tanul nappali rendszerben és közülük 266 fő töltötte ki kérdőívemet, melyből minden választ fel használtam. A kérdések közül 3 nyitott kérdés esetében a kérdőív kevésbé értékelhető válaszadók hibás interpretációja miatt. Kérdőívem abból a szempontból reprezentatív, hogy Mátészalkai SZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumban tanuló személyekkel töltöttem ki, viszont abból a szempontból nem reprezentatív, hogy a válaszadók milyen neműek, ugyanis a kérdőívemre 78 férfi és 188 nő adott értékelhető választ, ami százalékos megosztás szerint 29,3 % a férfi válaszadók aránya és 70,7 % a női válaszadók aránya (6. ábra).

Válaszadók nemi eloszlása

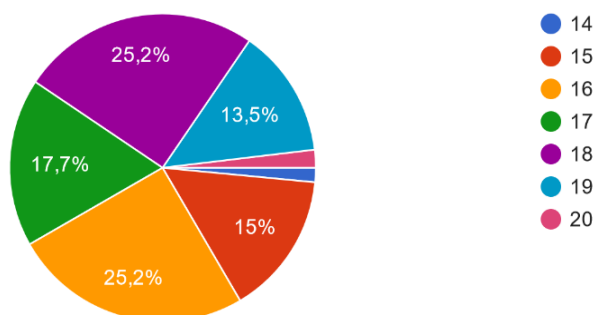

6. ábra – A válaszadók nemi eloszlása (me.: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadók korcsoportos százalékos előfordulását tekintve a 14 - 20 éves korosztály tanuló ifjúságából áll. A 14 éves és a 20 éves korosztályból csak néhány tanuló töltötte ki (4-5 fő) ennek az oka az, hogy az intézményi kötelező statisztikai adatokból is kimutatható, hogy az intézményben kevés a 14-éves korosztályból itt tanuló fiatal, valamint ugyanez a kép mutatkozik meg a 20 éves korosztály tekintetében is. 15-19-es korosztályból közel azonos arányban töltötték ki a tanulók. A 15 éves tanulók a kitöltők 15 %-a, mely alatt 40 fő értendő. A 16 éves tanulók a kitöltők 25,2 %-a, mely alatt 67 fő értendő. A 17 éves tanulók a kitöltők 17,7 %-a, mely alatt 47 fő értendő. A 18 éves tanulók a kitöltők 25,2 %-a, mely alatt 67 fő értendő. A 19 éves tanulók a kitöltők 13,5 %-a, mely alatt 36 fő értendő (7. ábra). Nem meglepő tehát, hogy a válaszadók átlagéletkora 16,98 év osztályközös átlagszámítás szerint.

Korcsoportok előfordulása %-os megoszlásban

7. ábra – A korcsoportok előfordulása %-os megoszlásban (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A Mátészalkai SZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumban 9. évfolyamtól 14. évfolyamig folyik az oktatás 9. 10. 11. 12. évfolyamból 4-4 osztály 13. és 14. évfolyamon 1-1 osztályban folyik a képzés, valamint felnőttoktatási kínálata is van az iskolának. 9. és 10. évfolyamon 4 féle ágazati képzés és egy Nemzeti Köznevelési Törvény (NKT) alá tartozó szakgimnáziumi terület tartozik. 11. 12. 13. 14. évfolyamon a Szakképzési törvény szerinti ágazatban tanulnak a diákok.

Az ágazati képzések 9-10. évfolyamon:

- Gazdálkodás és menedzsment - 09 (2020) ezen belül Pénzügyi-számviteli ügyintéző - 5 0411 09 01 (2020) szakmai képzés.
- Turizmus – vendéglátás – 23 (2020) ezen belül Turisztikai technikus - 5 1015 23 07 (2020) szakmai képzés.
- Rendészet és közszolgálat - 18 (2020) ezen belül Közszolgálati technikus - 5 0413 18 01 (2020) szakmai képzés.
- Informatika és távközlés - 12 (2020) ezen belül Informatikai rendszer- és alkalmazás-üzemeltető technikus - 5 0612 12 02 (2020) szakmai képzés.

Szakgimnáziumi képzés 9-10. évfolyamon:

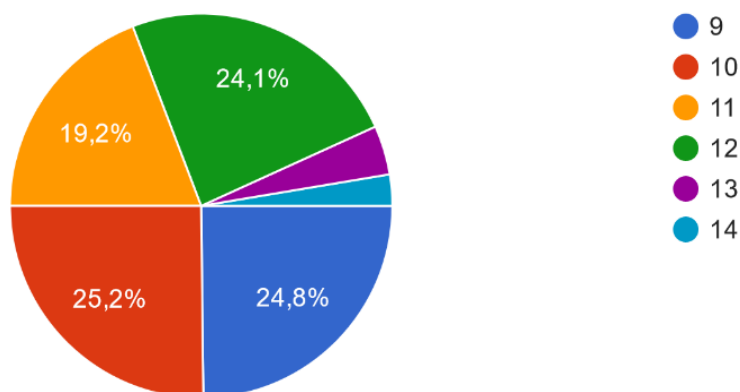
- Pedagógia (2020)

Szakképzési törvény szerinti ágazatok 11-14. évfolyamon:

- Közgazdaság - XXIV.
- Turisztika - XXVIII.
- Rendészet és közszolgálat - XXXVIII.
- Pedagógia - IV.

A kérdőívet a nappali tagozatos 9-14. évfolyamos tanulók az alábbi százalékos arányban töltötték ki. 9. évfolyamon tanulók közül a válaszadók aránya 24,8 %-a 66 fő. 10. évfolyamon 25,2 %-a 67 fő, 11. évfolyamon 19,2 %-a 51 fő, 12. évfolyamon 24,1 %-a 64 fő, 13. évfolyamon tanul a válaszadók 4,1 %-a 11 fő és 14. évfolyamon 2,6 % 7 fő (8. ábra).

A válaszadók évfolyamának %-os eloszlása

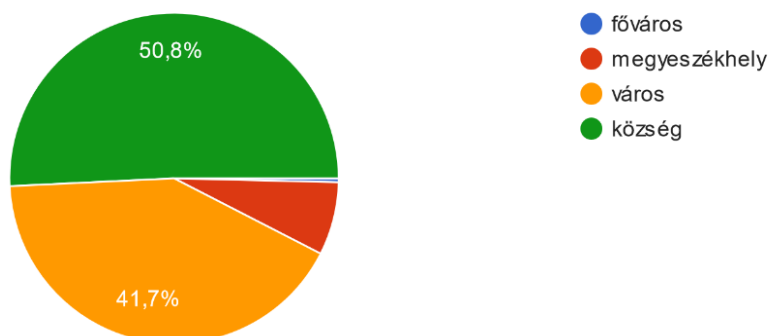

8. ábra – A válaszadók évfolyamának %-os eloszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadó fiatalok 41,7 %-a városban, 50,8 %-a községben, 7,1 %-a megyeszékhelyen, 0 %-a a fővárosban él (9. ábra). Ezen adatok nem meglepőek ugyanis a főváros messzesége és az ottani nagyszámú hasonló képzést biztosító iskolát választják az ott élő tanulók. Nagykálló közigazgatását tekintve város az MSZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumot pedig az itt lakó fiatalok nagy számban választják a színes képzési kínálat és a színvonalas oktatás miatt. A közelében sok kistépülés község helyezkedik el és az agglomerációt tekintve többen is az előbb említett előnyök miatt választják inkább a nagykállói intézményt mintsem messzebb utazzanak a megyeszékhelyre.

A válaszadók lakhelyének %-os megoszlása

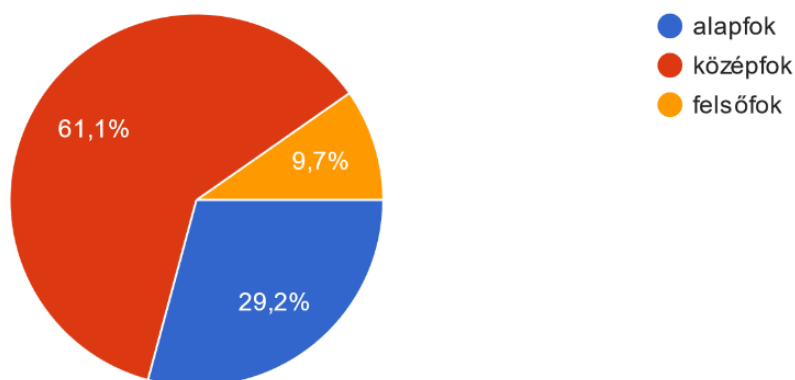

9. ábra - A válaszadók lakhelyének %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Szerettem volna kitérni a kérdőíves kutatásom során arra is, hogy a pénzügyi tudatosság és a szülők iskolai végzettsége között van – e összefüggés, ezért mind az édesapa mind az édesanya iskolai végzettségére is kérdést tettem fel, hogy alapfokú, középfokú vagy felsőfokú iskolai végzettség birtokában vannak. A két kérdés közel azonos százalékos eredményt mutat mind a három válaszlehetőséget illetően. Legmagasabb arányban a középfokú végzettséggel rendelkező szülők jelennek meg (61,1 %-ban, 157 édesapa és 64,6 %-ban, 170 édesanya) valamint felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma is szerencsére szép számban megmutatkozik (9,7 %-ban 25 édesapa és 12,9 %-ban 34 édesanya). Az alapfokú szülői végzettséggel rendelkezők száma viszonylag magasnak mondható (29,2 % 75 fő édesapa és 22,4 % 59 fő édesanya), ez az elmaradott kistérség viszonylatának tudható be. (10. ábra, 11. ábra)

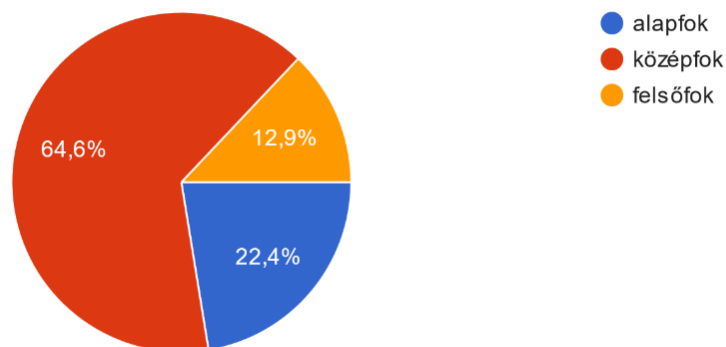
A válaszadók tanulók édesapjaik iskolai végzettségének %-os megoszlása

10. ábra - A válaszadók tanulók édesapjaik iskolai végzettségének %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadók tanulók édesanyjaik iskolai végzettségének %-os megoszlása

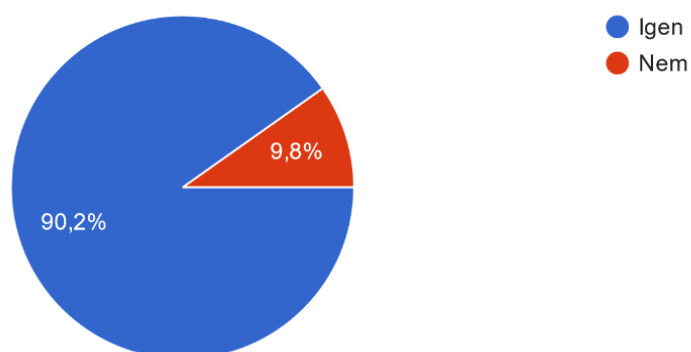

11. ábra - A válaszadók tanulók édesanyjaik iskolai végzettségének %-os megoszlása
(me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Az intézménybe járó tanulók véleménye szerint 90,2 % -ban (240 fő) azt vallják, hogy tisztában vannak a pénzügyi ismeretekkel így azzal is mi is a pénzügyi tudatosság. Míg a válaszadók közül 9,8 % -ban (26 fő) nincs tisztában a pénzügyi tudatosság fogalmával. (12. ábra)

A válaszadók pénzügyi tudatosságának %-os megoszlása

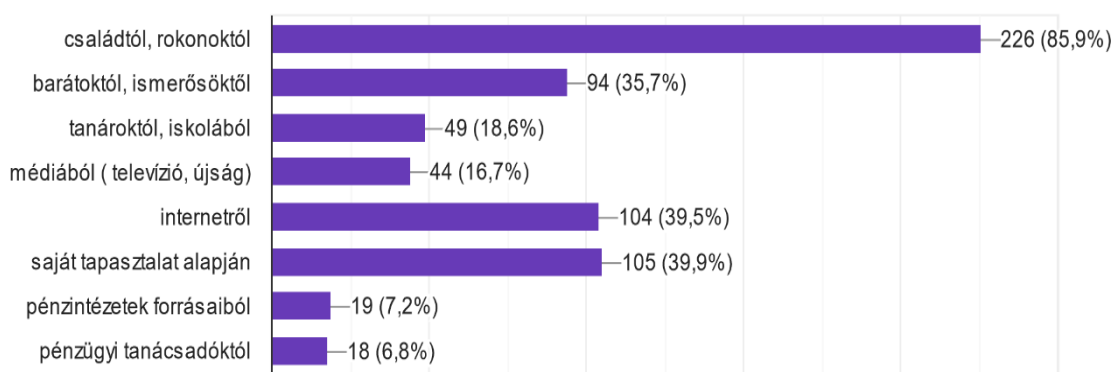

12. ábra - A válaszadók pénzügyi tudatosságának %-os megoszlása
(me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadókat arról is megkérdeztem milyen forrásból szerzik meg a szükséges információkat pénzügyi döntéseik meghozatala előtt. Több válaszlehetőség is kiválasztható volt, de szinte minden válaszadó közel 86 % vagyis 226 fő válaszolta azt, hogy döntései előtt a legfontosabb a családtagjai és rokonai véleménye. A válaszok kapcsán meglepő, hogy a 14-20 éves korosztály már 105 válasz rögzítésével a saját tapasztalataira hivatkozik, és közel azonos válasz esetében (104) az internetről szerzi be a szükséges információkat döntései meghozatala előtt. Százalékos megoszlásban a válaszadások 35,7 %-a barátait és ismerőseit kérdezi meg véleményükről. Számomra meglepő volt, hogy csupán 18,6 %-a a válaszadóknak válaszolta azt, hogy tanároktól, illetve az iskola nyújt számukra támaszt, ez azért is meglepő mert az intézmény nagyon családias és révén, hogy gazdálkodási órákon is részt vesznek a tanulók kiváló pedagógusok által, így magasabb százalékos arányt vártam a kutatásban. A média mint megbízható hírforrás mint tudjuk nem minden esetben tekinthető megbízhatónak ezt a diákok is valószínűleg így gondolják mivel csupán 16,7%-a fordul információ szerzés céljából a média nyújtotta lehetőséghez. A fiatalok korosztályából is adódhat, hogy a pénzintézetek forrásaikat és a pénzügyi tanácsadókat mint forrást kis %-ban (7,2 % és 6,8 %) jelölték a tanulók. (13. ábra)

A válaszadók információforrásai pénzügyi döntéseik meghozatala előtt

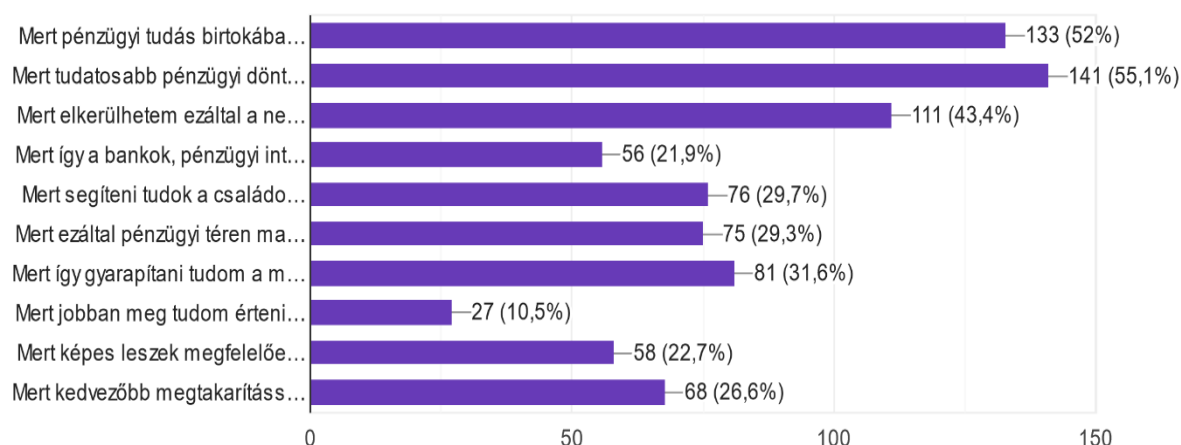

13. ábra - A válaszadók információforrásai pénzügyi döntéseik meghozatala előtt százalékos megoszlásban (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Arra a kérdésre, hogy miért fontos a pénzügyi tudás a tanulók közül 141 fő vélekedett úgy hogy kellő és megfelelő ismeretek birtokában tudatosabban tudnak pénzügyi döntéseket meghozni. Szinte közel ennyi 133 fő egyetért abban, hogy azáltal, hogy megfelelő pénzügyi tudás birtokában van az élet adta pénzügyi lehetőségek tárházát képes kihasználni. 111 fő szerint a pénzügyi tudás azért fontos, mert a negatív kimenetelű pénzügyi döntéseket tudja elkerülni, mint például az eladósodottságot. 81 fő szerint a megtakarításait pénzügyi tudás birtokában jobban tudja gyarapítani. 76 válasz azt erősíti, hogy a pénzügyi tudás azért fontos, mert a családjaiknak vagy a barátaiknak tudnak segíteni megfelelő döntést hozni, ha ők maguk rendelkeznek megfelelő ismeretekkel. 75 válaszadó magabiztonságot érez a pénzügyi tudás birtokában. 68 válasz szerint pénzügyi tudás birtokában kedvezőbb megtakarítási lehetőségeket érhetnek el ezáltal az élet valamennyi terén kedvezőbb helyzetbe kerülnek. Az előző háromhoz közel hasonló választ már csak 58 fő adott miszerint a pénzügyi termékekből megfelelően tudnak választani, pedig mint már kifejtettem az előbb a pénzügyi döntések meghozatalának segítségét családtagjaik irányában ettől jóval többen 76-an is jelölték. A pénzügyi termékeket a bankok és pénzügyintézetek nyújtotta lehetőségekkel egy gondolat alatt értik a tanulók, mert közel azonos válasz érkezett erre a lehetőségre is (56). 27 válaszadó részére azért fontos a pénzügyi tudás, mert szeretné a pénzügyi termékek és a kínálkozó konstrukciók rejtjelmeit megérteni. (14. ábra)

A válaszadók a pénzügyi tudás fontosságának meghatározása

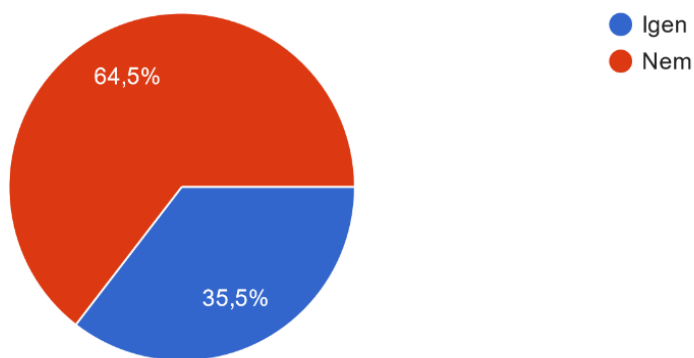

14. ábra - A válaszadók a pénzügyi tudás fontosságának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A technikai képzés nyújtotta lehetőségek között ki kell emelni, hogy a tanulók felmenő rendszerben állami ösztöndíjat kapnak, valamint különböző pályázati lehetőségek keretében is kaphatnak ösztöndíjat. (Apáczai ösztöndíj, Macika, út az érettségiig program) Erre a kérdésre azért tartottam fontosnak kitérni, mert a fiatalok úgy érzik, hogy ez már a saját jövedelmük és későbbi kérdésekben a takarékoskodás fontossága miatt is lényeges adat. Ugyanebből a szempontból fontos az is, hogy a válaszadó tanulók 88 %-a rendelkezik zsebpénzzel, illetve a válaszoló tanulók 35,5 %-a rendelkezik valamilyen ösztöndíjjal. Valamint 48,9 % rendelkezik diákmunkából vagy nyári munkából származó jövedelemmel (15. ábra, 16. ábra, 17. ábra)

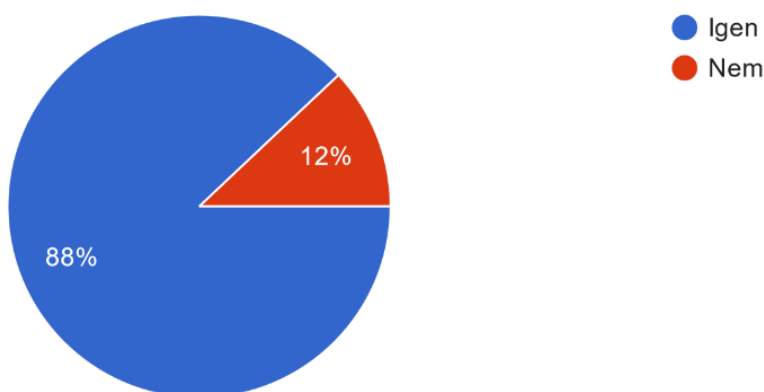
A válaszadók ösztöndíjban részesülésének meghatározása

15. ábra - A válaszadók ösztöndíjban részesülésének meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

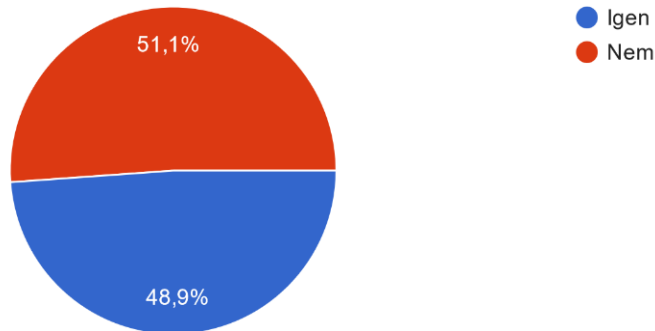
A válaszadók zsebpénzének meghatározása

16. ábra - A válaszadók zsebpénzének meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadóknak munkából származó saját jövedelemi bevétele

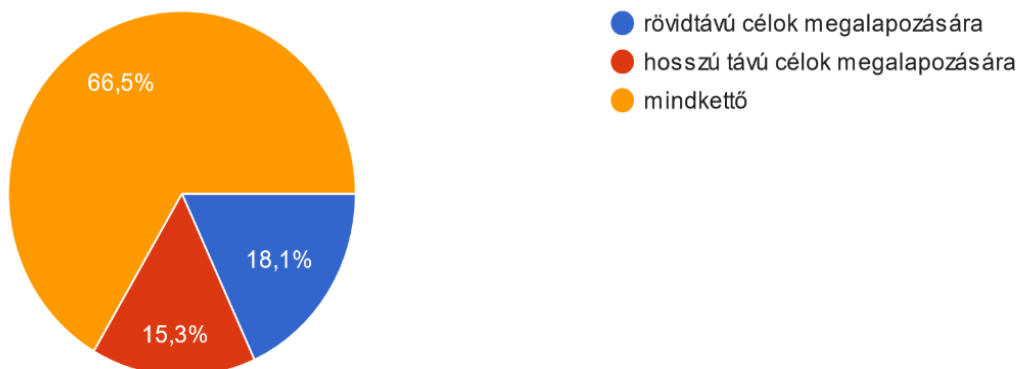

17. ábra - A válaszadóknak a munkából származó saját jövedelemi bevételeinek %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A pénzügyi tudatosság szempontjából az is fontos, hogy a fiatalok hogyan gondolkoznak a jövőjükkel illetően a ma megszerzett tudásukat, ismereteiket és a jövedelmüket, későbbi életük során milyen időtávban szeretnék elkölteni, mennyire gondolkoznak előre. A kérdésre adott válaszolók több mint 80 %-a pontosabban 81,8 %-uk a megszerzett jövedelmével hosszú távú célokra is szeretné fordítani. Ez a válasz nagyon biztató és pozitív töltetű. A válaszadók közül 15,3 %-a a fiataloknak csak a hosszú távú céljai elérésére szeretné fordítani a megszerzett jövedelmét. A válaszadó fiatal diákok kevesebb, mint 20%-a fordítja kizárólag rövid távú céljainak megszerzésére befolyt jövedelmét. (18.ábra)

A válaszadók befolyt jövedelmeinek felhasználása időtáv tekintetében

18. ábra - A válaszadók befolyt jövedelmeinek felhasználása időtáv tekintetében %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A tanulókat megkérdeztem arról is, hogy konkrétan fejtsek ki, mire is szeretnék költeni megszerzett jövedelmüket rövid és hosszú távon. Erre a nyitott kérdésre nem minden válaszadó szeretett volna felelni, azonban születtek tudatos és komoly szándékú válaszok is, mint például:

Rövid távú célok megjelölése estében:

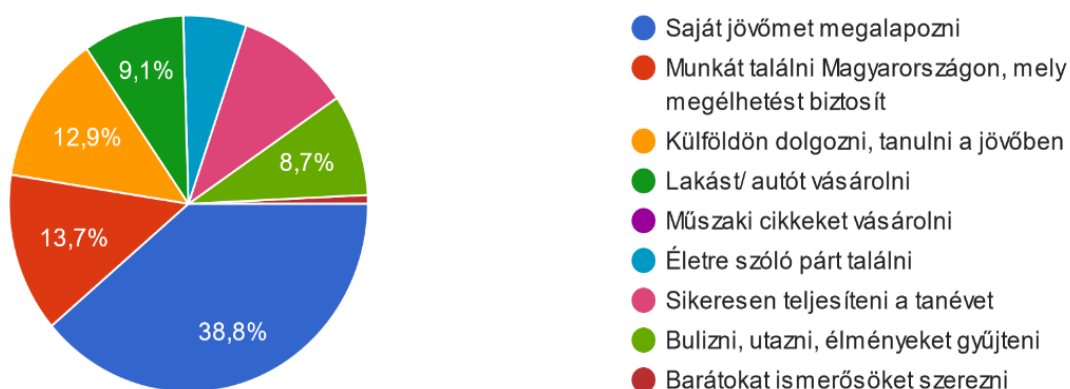
Zenei karrier eléréséhez hangszereket szeretne vásárolni a tanuló, olyan válaszoló tanuló is van a kitöltők között, aki az egyetemi továbbtanulására szeretné rövid távon fordítani a megszerzett jövedelmét vagy jogosítványt és valamilyen gépjárművet autót vagy motort szeretne vásárolni, de szerepeltek a különféle elektronikai eszközök és rekreációs programokon való részvétel is a válaszok között.

Hosszú távú célok megjelölése estében:

Saját lakás; ház, autó, vásárlást jelölték meg, de szerepel a továbbtanulási metódus és a külföldi jövő megalapozása is. Olyan válasz is született, hogy egyelőre nem tudja mi a jövő távú elképzelése, de ha megtakarít azt később bármire fordíthatja, illetve saját vállalkozás beindítása és megalapozása is megjelenik a válaszok között.

Azok számára, akik az előző nyitott kérdésekben nem tudtak vagy nem szerettek volna válaszolni feltettem azt a kérdést, hogy jövőjét illetően az alábbi felsorolt lehetőségek közül melyiket tartják elképzelhetőnek. A válaszolók az előző válaszok alapján pedig nem meglepően 38,8 %-ban saját jövőjük megalapozását tűzik ki célul. (19. ábra)

A válaszadók jövőbeli terveit

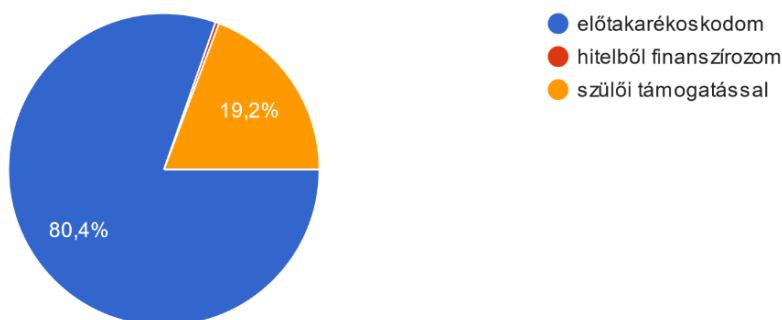

19. ábra - A válaszadók jövőbeli terveinek meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadók arra a kérdésre, hogy milyen forrásból, hogyan szeretnék kisebb – nagyobb kiadásait finanszírozni, szintén egy pozitív képet nyújtó grafikont kaptam válaszul. Ugyanis a válaszadók több, mint 80%-a; 209 válaszadó fiatal előtakarékoskodik a kiadásai előtt. A hiteltől való finanszírozás lehetőségét csupán 1 tanuló jelölte meg. Közel 20 % szülői segítség igénybevételére is számíthat. (20. ábra)

A válaszadók jövőbeli kiadásai finanszírozásának formája

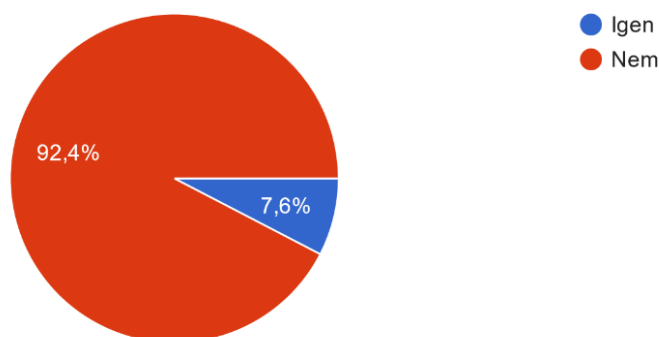

20. ábra - A válaszadók jövőbeli kiadásai finanszírozási formájának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A pénzügyi tudatossághoz hozzájárul a megtakarítás fontossága, mivel a fiatalok az eddigi kérdések tekintetében arra utaló válaszokat adtak, hogy mennyire fontos a jövőjük, ezért meglepő, hogy a válaszadók csupán 7,6 %-ának van információja a lekötési lehetőségekről és 92,4%-uknak nincs vagy nem biztos benne. (21. ábra)

A válaszadók információja lekötési lehetőségekről

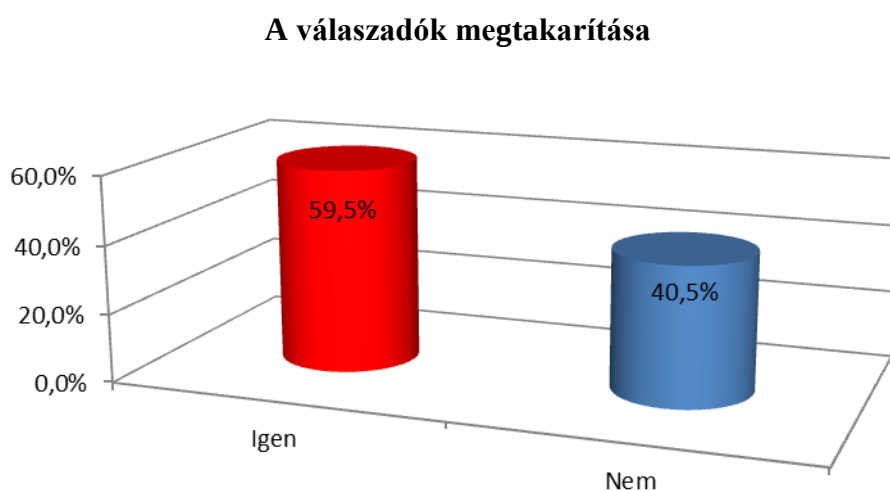
21. ábra - A válaszadók információja lekötési lehetőségekről %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Azok számára, akik információval rendelkeznek a lekötési lehetőségekről igaz az előző 16. ábra alapján túl magas eredményt kaptunk, arra a kérdésre, hogy milyen előnye van a lekötéseknek kielégítő válaszok születtek. A válaszok közül megemlítek néhányat:

- ♦ Egyszerű, kiszámítható befektetési mód.
- ♦ Magasabb hozamot kínál a normál bankbetéteknél.
- ♦ Lejárat előtt is bármikor értékesítheti a mindenkori bruttó árfolyamon.
- ♦ A lekötés egy megőrzési funkciót is ellát.
- ♦ A lekötött pénznek gyarapítási funkciója van.
- ♦ Lekötők egy OBA betétet 50 ezer forintért 3 hónapra, aminek kamata 0,05% az OTP banknál és 3 hónap múlva megkapom az 50 ezer forintot + a kamatot, azért előnyös, mert addig se költöm el ezt az összeget és gyarapodik is.

A válaszadó tanuló ifjúság 59,5 %-a 156 fő válaszolta, hogy rendelkezik megtakarítással. A mértékéről a GDPR tudatában érzékeny adat révén nem kérdeztem meg a válaszolókat azonban, ez a magas szám az előzőekben megkérdezett lekötési lehetőségekről szóló információk birtokával nincs arányban ugyanis ott csupán 7,6 % tisztában vele. Következtetésképpen levonható, hogy a tanulók ezen a területen fejlesztésre szorulnak. (21. ábra, 22. ábra)

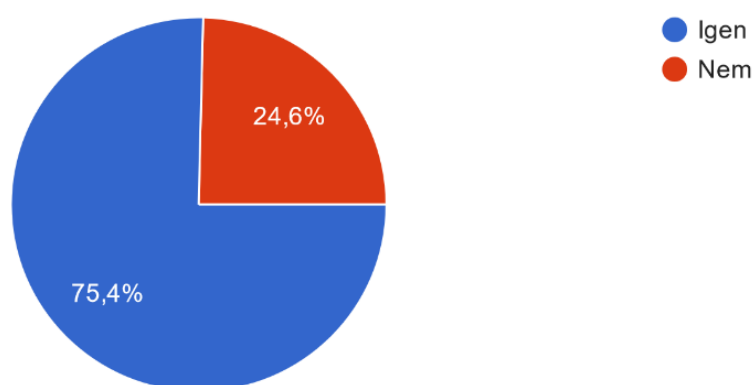

**22. ábra - A válaszadók megtakarításainak meghatározása %-os megoszlása
(me: százalék)**

Forrás: Saját kutatás

A Mátészalkai SZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumban tanuló válaszadók közül 75,4 % 199 fő rendelkezik bankszámlával, melyen valószínűleg többségük a megtakarítást is tartja. Ez a magas arányszám annak is betudható, hogy technikumi képzés keretében a tanulók állami ösztöndíjjal rendelkeznek, melyet többségében az intézménybe lépéskor nyitott bankszámlára kérnek. (23. ábra)

A válaszadók bankszámla birtoklása

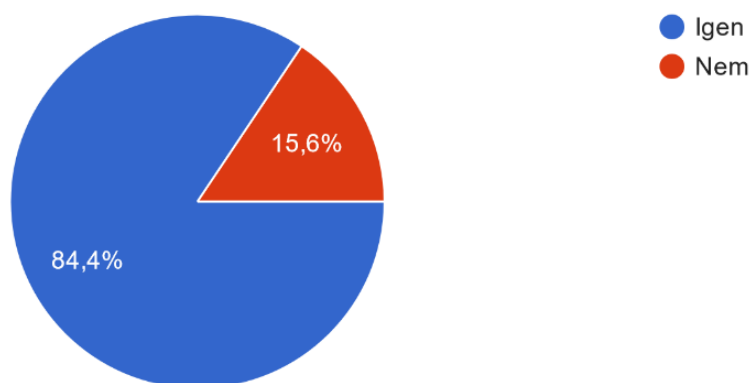

23. ábra - A válaszadók bankszámla birtoklásának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A budais diákokat arról is megkérdeztem, hogy amennyiben rendelkeznek bankszámlával az azt biztosító bankfiókot tudatosan választották –e ki, melyre a válaszolók 84,4 %-a igennel válaszolt. (24. ábra) Ugyanezen válaszadókat arról is megkérdeztem, hogy milyen elsődleges szempont szerint választotta ezt a fiókot. A szülői befolyásoltság nagy mértékben toronymagasan megmutatkozik ugyanis a válaszadó ifjúság 81 %-a 183 fő a szülői és rokoni benyomás alapján tette le a voksát számlavezető intézményénél. Tehát a családok a felmérés alapján márka hűek az adott bankfiókjukkal szemben. A felajánlott lehetőségek közül csupán 5,3 % választotta a bankot a hírneve és az ismertségének vonatkozásában. Agglomerációt tekintve a bankfiók fizikai közelsége, az ügyintézés céljából való rugalmas megközelítési lehetőségét előtérbe helyezve pedig csak 4 % választotta. Lényeges információ egy bankválasztás során a bank által kiszabott kedvező költségek, elsődlegesen ennek tudatában csupán 9,7%- a választott bankot, bár ez az arány nem feltétlenül jelenti azt, hogy szülői, rokoni benyomás alapján a pozitív tényező eltérne egymástól és nem a tanuló számára legkedvezőbb bankfióknál vezeti a számláját. (25. ábra)

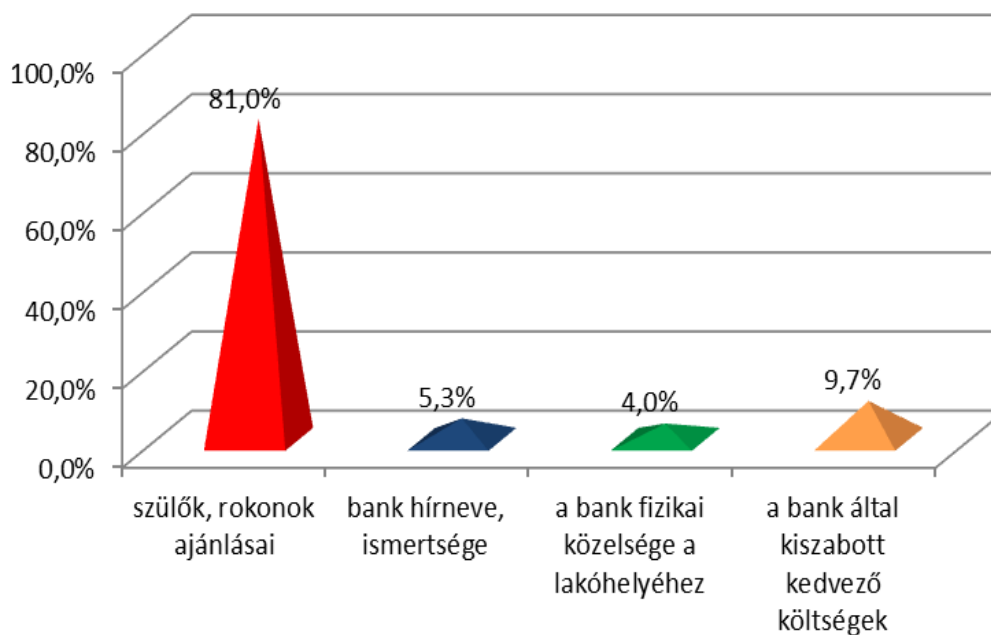
A válaszadók tudatos bankfiók birtoklása

24. ábra - A válaszadók tudatos bankfiók birtoklásának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadók bankválasztásának szempontjai

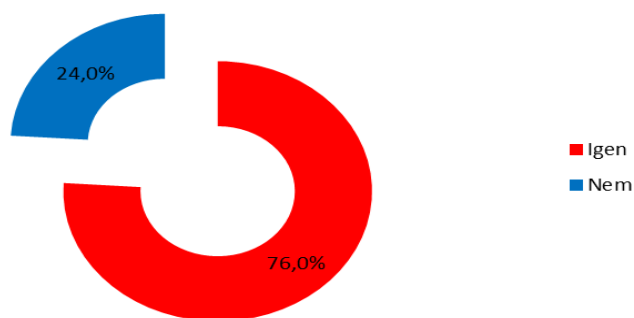

25. ábra - A válaszadók bankválasztásának szempontjainak meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Nem meglepő az előző ismeretek tudatában, melyet a percc diagram is szemléltet, hogy a tanulók 76 %-a választotta azt a bankot, ahol szülei is vezetik folyószámlájukat, és 24 %-uk ettől eltérő bankfiókot választott. (26. ábra)

A válaszadók bankválasztása és szüleik bankválasztásának kapcsolata

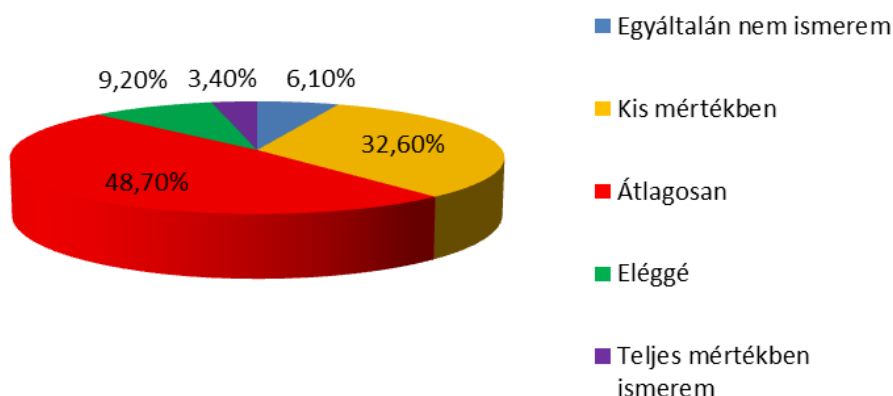

26. ábra - A válaszadók bankválasztása és szüleik bankválasztásának kapcsolatának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadók arra a kérdésre, hogy mennyire ismerik a banki szolgáltatásokat, erre egy egyszerű skála típusú kérdéskörben szerettem volna választ kapni. Melyben a tanulók a közepes értékkel bíró átlagos ismereti jelzővel illették magukat a legtöbben közel 50 %-ban (48,7 %). Átlagos szinttől magasabb arányban elég ismerettel 9,2 %-uk míg teljes mértékű banki szolgáltatások ismeretével a válaszadók 3,4 %-a rendelkezik. Az átlagostól kevésbé rendelkező ismeretekkel a válaszadó diákok 32,6 %-a vallott, míg 6,1 %-uk véleménye szerint egyáltalán nem rendelkeznek olyan ismeretekkel, melyekkel a banki szolgáltatásokkal tisztában lennének. Véleményem szerint ez a 6,1 % igen magas arányszám. (27. ábra).

A válaszadók és a banki szolgáltatások ismerete

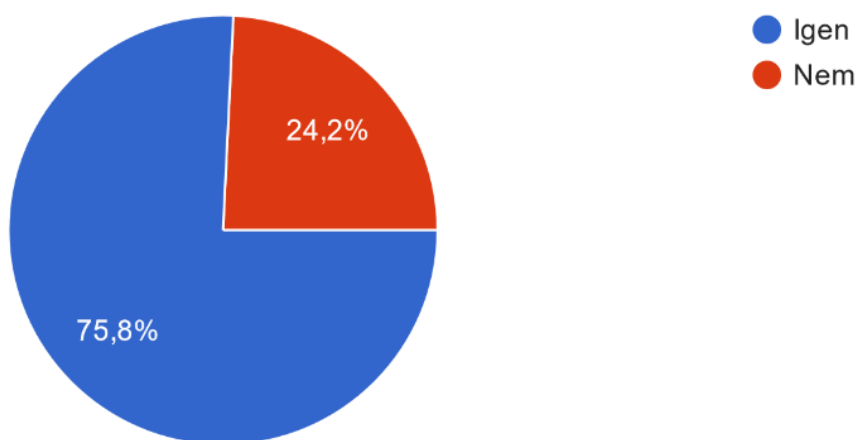

27. ábra - A válaszadók és a banki szolgáltatások ismeretének meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Kiindulásképpen alapul véve a 27. ábra nyújtotta információkat, mely szerint a válaszadó diákok 6,1 %-ának nincs ismerete a banki szolgáltatásokról, arra a kérdésre kapott válasz, mely szerint a válaszadó tisztában van-e a banki költségekkel nem meglepő és sajnálatos, hogy a válaszadók 24,2 %-a nincs tisztában a banki költségekkel. Véleményem szerint ez a szám igen magas arányszám. 75,8 %-uk teljes mértékben tisztában van a banki költségekkel. (27. ábra, 28. ábra)

A válaszadók és a banki költségek ismerete

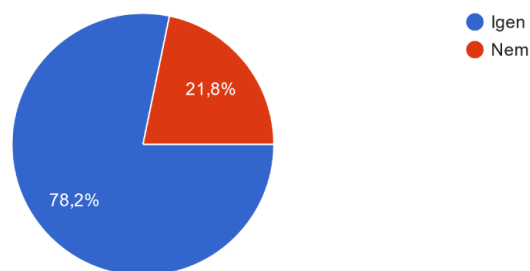

28. ábra - A válaszadók és a banki költségek ismeretének meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszoló diákok 78,2%-a tisztában van azzal, hogy hogyan és hol tud információ birtokába jutni a banki költségekről, ez az arány a 28. ábrával összhangban van, ellenőrző kérdésnek is tekinthető ugyanis abban a kérdéskörben, mint az előbb elemzésre került 75,8%-uk ismeri a banki költségeket. A kettő különbsége 2,4 % ők azok akik, ha szeretnének információt szerezni tudnák, hogy milyen forrásból tehetik ezt meg. Valószínűsíthető, hogy jelenleg nincs bankszámlájuk és ezért nem szeretnének ennek az információnak a birtokába jutni. A tanulók 21,8 %-a egyáltalán nem tudja, hogy hogyan és hol tudna információhoz jutni a banki költségeket illetően. (29. ábra)

A válaszadók információszerzése a banki költségekről

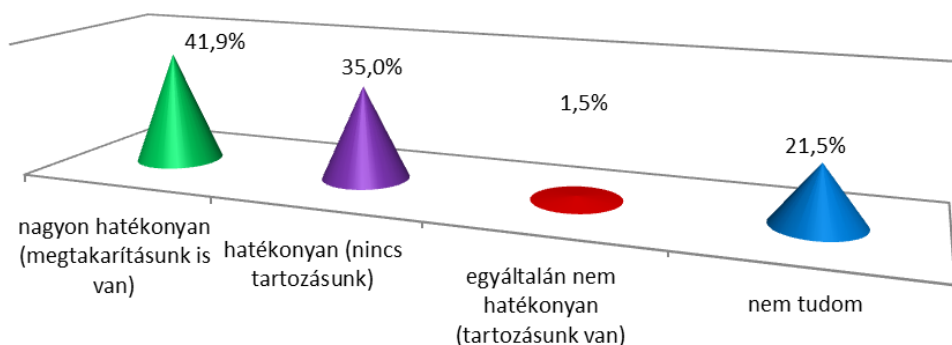

29. ábra - A válaszadók információszerzése a banki költségekről %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadóktól szintén egy érzékenységet érintő kérdéstettem fel, mely szerint milyen ismerete van arról, hogy a családja a megszerzett családi jövedelemmel mennyire hatékonyan gazdálkodik. A válaszok aránya igen megnyugtató a fiatalok véleménye és otthoni családi költségvetései ismereteik alapján, hiszen 1,5 %-a a válaszadóknak (4 fő) válaszolta, csupán azt, hogy családja egyáltalán nem hatékonyan gazdálkodik a megszerzett jövedelemmel és tartozással is rendelkeznek. 21,5 %-a (56 fő) válaszadóknak erre a kérdésre nem rendelkezik információval a válaszadáshoz. A válaszadók családjait tekintve 76,9 % azok a családok, akik hatékonyság tekintetében igen hatékonyan vagy nagyon hatékonyan gazdálkodnak a családi vagyonnal. Ez a magas szám azért is igen nagy jelentőségű, mert a szülők és a családi közeg pozitív példamutatásával is igyekszik ösztönözni a felnövekvő generációt a jövő háztartásainak szufficites költségvetés irányába tereléséhez. (30. ábra)

A válaszadók családjának gazdálkodása meglévő jövedelmükkel

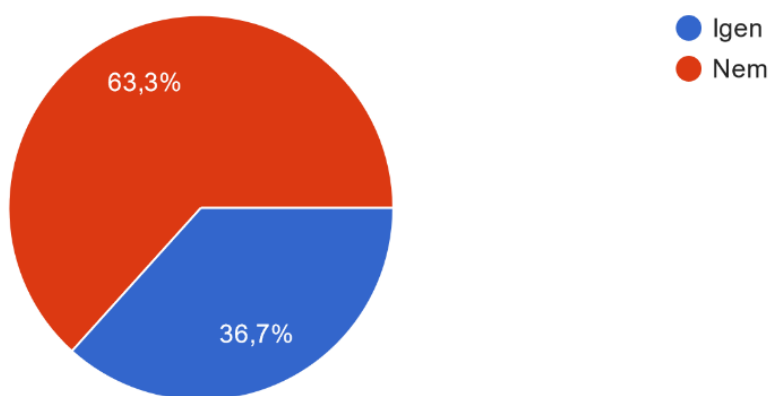

30. ábra - A válaszadók családjának gazdálkodása meglévő jövedelmükkel %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Az MSZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnázium tanulóinak a véleményét arról is kikértem, hogy véleményük szerint elegendő-e az oktatás során az iskolai keretek között megszerzett ismeretanyag pénzügyi tudatosságuk fejlesztéséhez, melyre a válaszadók csupán 36,7 %-a válaszolt igennel. 63,3% 164 fő véleménye szerint több ismeretanyagra lenne szükség, tehát a tanulók még több gazdasági jellegű programra versenyekre és ismeretanyagra vágyanak. Mint már említettem gazdaság irányú ágazati képzés is folyik az intézményben ezért különösen jelentős ez az adat, hogy az itt tanulók még inkább szeretnék fejleszteni tudásukat. (31. ábra)

A válaszadók megelégedése az oktatott pénzügyi ismeretekkel

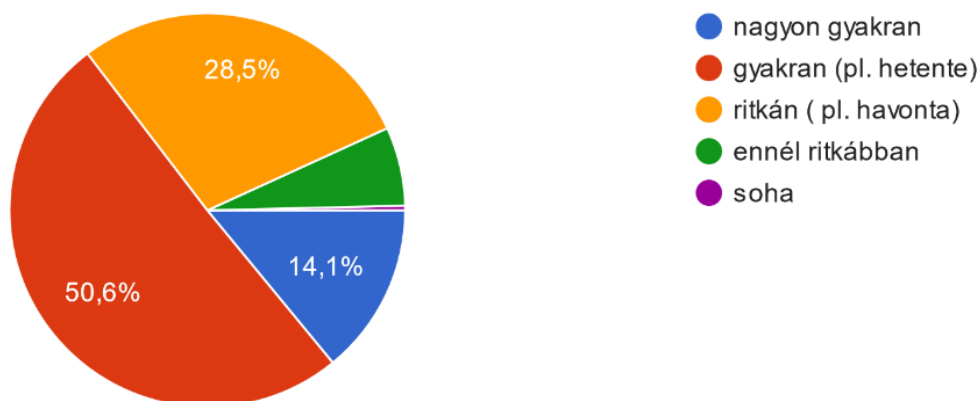

31. ábra - A válaszadók megelégedése az oktatott pénzügyi ismeretekkel %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A tanulók több mint fele 50,6 %-a azaz 133 fő arról számolt be, hogy családjában gyakran például heti rendszerességgel beszélgetnek a pénzügyekről, illetve 14,1 %-a 37 fő, hogy ettől még többet tehát hetente több alkalommal is. Ez azt jelenti, hogy a válaszadók megközelítőleg 65 %-a tartozik ebbe a két kategóriába, mely azt is mutatja, hogy teljes egészében becsatlakoznak a családi mindennapokba a fiatalok. 28,5 %-uk ennél csak ritkábban például havonta kommunikálnak ebben a témában. 6,5 százaléka a válaszadóknak ritkábban beszélget mint havonta 1 válaszadó pedig soha nem beszél meg a pénzügyeket a családjával. (32. ábra)

A válaszadók családi kommunikációja a pénzügyekről

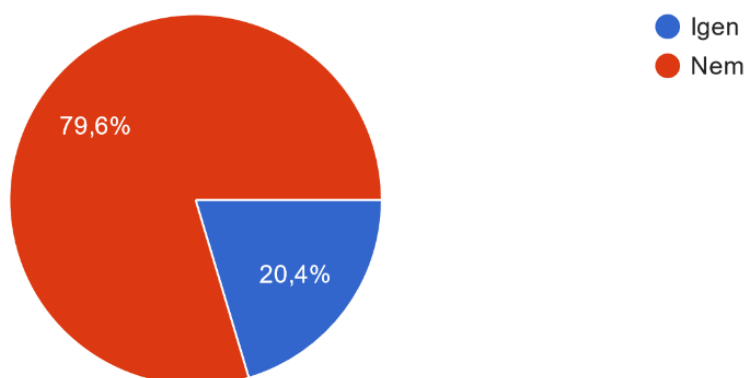

32. ábra - A válaszadók családi kommunikációja a pénzügyekről %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A válaszadók 79,6 %-a szerint a családjának nincs szüksége arra, hogy bármilyen formában a családja pénzügyi tudatosság területén fejlesztésre szoruljon. Kicsivel több mint 20 %-a (20,4%) szerint a családtagjai számára szükséges lenne valamilyen formában a pénzügyi tudatosság fejlesztésére. (33. ábra) Az előbbi közel 80 %-os magas eredmény annak is betudható, hogy 65 %-uk nagyon gyakori rendszerességgel kommunikál a családjával. (32. ábra)

A válaszadók véleménye a családjuk pénzügyi tudatosság fejlesztéséről

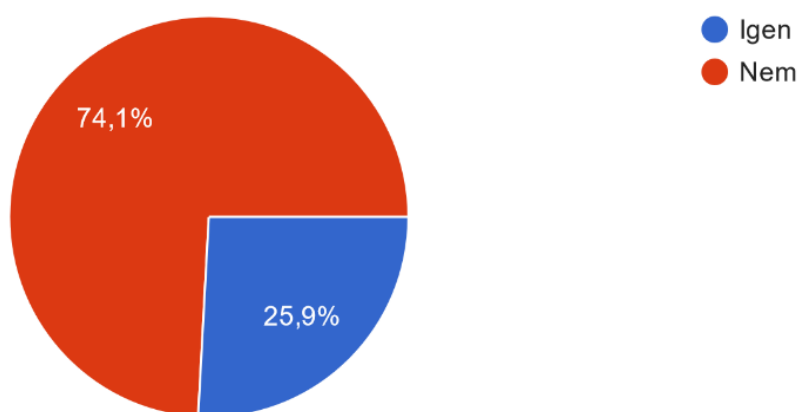

33. ábra - A válaszadók véleménye a családjuk pénzügyi tudatosság fejlesztéséről %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A vizsgált intézményben technikumi és szakképzési törvény szerint is folyik gazdaságtudományi oktatás, ezért az alábbi kérdés különösen nagy jelentőséggel bír, miszerint a válaszadó tanulók tanulmányaikat szeretnék-e gazdaságtudományi területen folytatni 25,9 % azaz 38 fő igennel válaszolt. Ez nagyon dicsérendő, mert a gazdaságtudományi területen tanuló fiatalok tetszését elnyeri az intézményben folyó szakirányú oktatás. 74,1 %-a (195 fő) a válaszadók-nak nem tervezi a tanulmányai folytatását gazdasági szakirányban. (34. ábra)

A válaszadók jövőképe/ továbbtanulása és a gazdaságtudomány kapcsolata

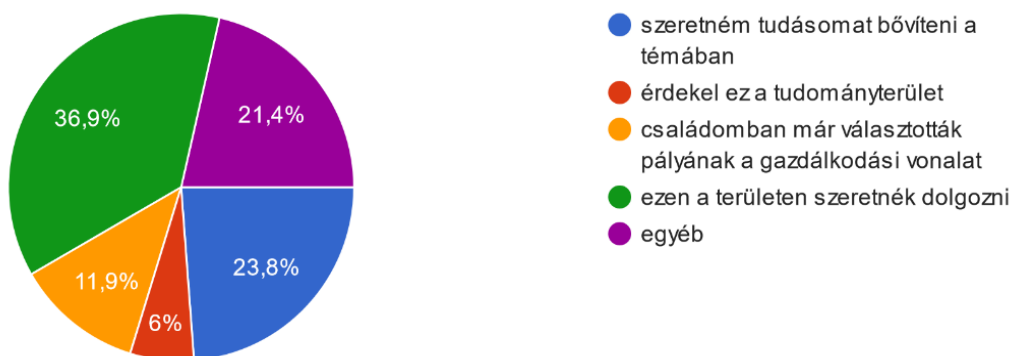

34. ábra - A válaszadók jövőképe/ továbbtanulása és a gazdaságtudomány kapcsolatának meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A gazdaságtudományi területet választók közül 23,8 % -uk a tanulóknak szeretnék a tudásukat bővíteni, 36,9 %-uk ezen a területen szeretne dolgozni a jövőben 6 %-ukat érdekli a gazdaságtudomány, 11,9 %-uk azért választja, mert érdekli a szakma rejtelmei, 21,4 %- a a válaszadó fiataloknak pedig az alábbi felsorolásokon kívüli egyéb okok miatt célozza meg jövőjét illetően a gazdasági szakirányt továbbtanulását illetően. (35. ábra)

A gazdaságtudományt választók motivációja

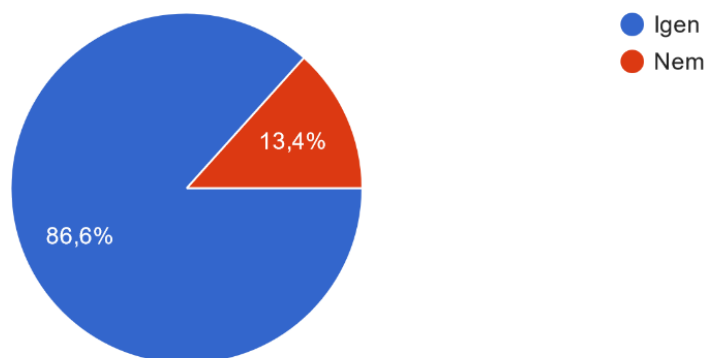

35. ábra - A válaszadók gazdaságtudomány területet választók motivációja meghatározása %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Pénzügyi döntésekkel nagyon szorosan összefügg a vásárlási döntések. Mind a kettőben nagyon fontos a mérlegelés. Az ifjú korosztálytól ezért megkérdeztem alaposan megfontolja –e döntését vásárlásai előtt, melyre 86,6 % igennel válaszolt, 13,4 % pedig nem fontolja meg döntéseit vásárlási előtt. (36. ábra)

A válaszadók vásárlási döntéseinek mérlegelése

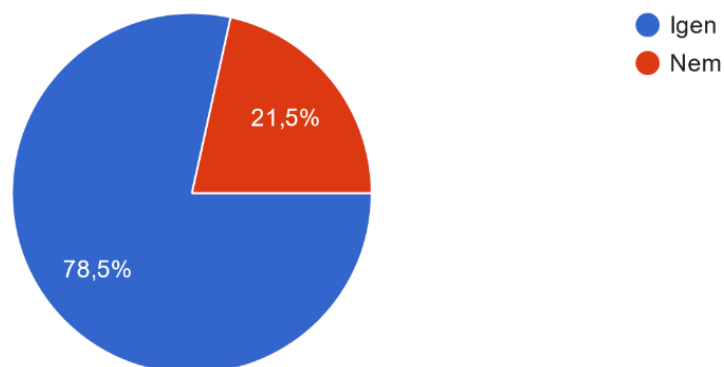
36. ábra - A válaszadók vásárlási döntéseinek mérlegelése %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A tudatos döntések hozzájárulnak ahhoz is, hogy megfelelő ár-érték arányban vásárolják meg a termékeket. Ennek módszerére is kérdést tettem fel, melyet a 37. ábra mutat be. Ugyanakkor összefüggés figyelhető meg a 36. ábra elemzésével, felvetődött kérdésével kapcsolatosan is, hiszem megfontoltságot és körültekintést igényel mind a két döntés. Ár-érték arányban a vá-

laszadók közel 80 %-a vásárol (78,5 %), míg 21,5 %-a nem követi figyelemmel és nem gondolja át mennyit is ér valójában a megvásárolni kívánt termék. (37. ábra)

A válaszadók ár – érték arányának vásárlási döntései

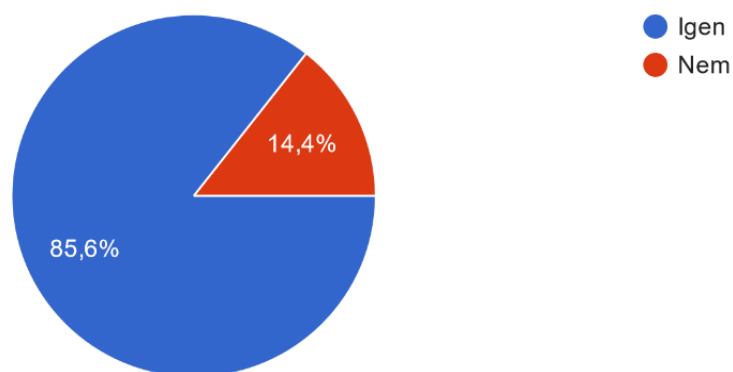

37. ábra - A válaszadók ár – érték arányának vásárlási döntései %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Vásárlások során a válaszadó fiatalok 85,6 %-a követi figyelemmel az akciós termékeket és a kedvező lehetőségeket, akár applikációkon, újságokon, szórólapokon, vagy az internet nyújtotta lehetőségeken. 14,4 % -a a válaszadóknak nem követi nyomon az akciós árakat vásárlásai során. (38. ábra)

A válaszadók és az akciós termékek előnyben részesítése

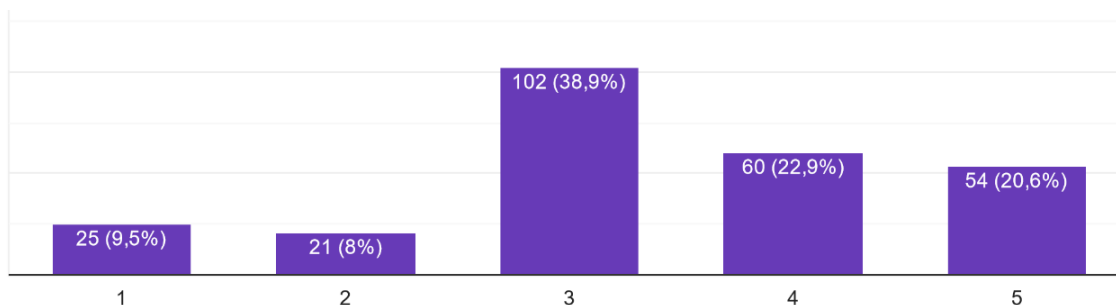

38. ábra - A válaszadók és az akciós termékek előnyben részesítése %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

Az MSZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumban egytől ötig terjedő Likert skála alapján szerettem volna megtudni, hogy a 14-20 éves korosztály válaszadói közül milyen gyakorisággal végeznek összehasonlítást két termék megvásárlása során. Egyesek azok választották, akikre a legkevésbé jellemző, ötöst pedig azok, akikre a leginkább jellemző ez a vásárlási szokás. Ennek a kérdéstípusnak a gyenge pontja, hogy a középben elhelyezkedő választ választják a válaszadók, mely itt is megmutatkozik 38,9 %-ban. Ettől pozitívabb irányba összesen 34,5 % válaszolt. Az átlagostól kevésbé összesen pedig 17,5 %. Konklúzióképpen elmondható, hogy a válaszolókra inkább az jellemző, hogy végeznek összehasonlítást. (39. ábra)

A válaszadók összehasonlítása 2 termék megvásárlása esetén

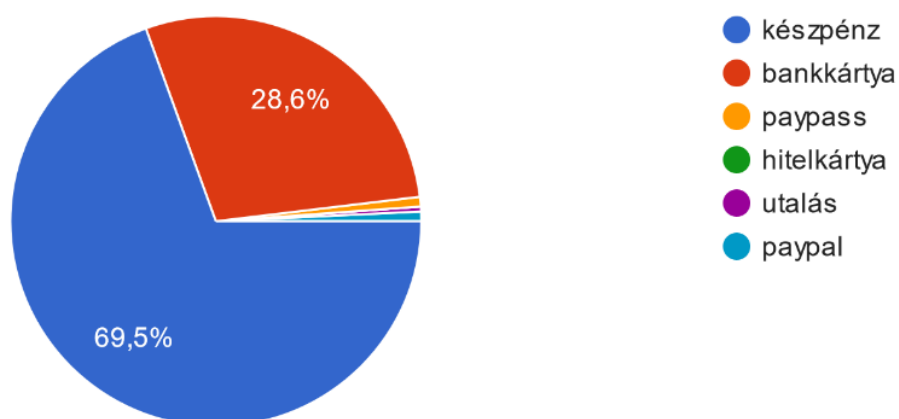

39. ábra - A válaszadók összehasonlítása 2 termék megvásárlása esetén %-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

A diákokat arról is megkérdeztem, hogy melyik fizetési lehetőséget részesítik előnyben, fiatal, fogékony és rugalmas korosztály révén arra számítottam, hogy a bankkártyás és a pay pass, pay pal fizetések kiemelkedően magas eredményt érnek el. Azonban a bankkártyás fizetést csupán a válaszadók 28,6% részesíti leginkább előnyben. A pay pal és a pay pass fizetési lehetőség egyformán 0,8% vagyis 2-2 válaszadó részesíti előnyben. Az utalásos fizetési megoldást pedig csupán 1 válaszadó jelölte meg (0,4 %). Hitelkártyás lehetőséget pedig nem jelöltek a válaszadó fiatalok. A válaszadók közel 70 %-a (69,5 %) a készpénzes lehetőséget választják fizetéseik során, mert ezt találják a leginkább megbízhatóbbnak. (40. ábra)

A válaszadók leggyakrabban használt fizetési típusai

40. ábra - A válaszadók leggyakrabban használt fizetési típusának meghatározása
%-os megoszlása (me: százalék)

Forrás: Saját kutatás

6. KÖVETKEZTETÉSEK

Az MSZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumban tanuló 14-20éves fiatalokkal körében a pénzügyi tudatosság témakörében öt hipotézist fogalmaztam meg.

Az első szerint (H1): Az oktatási intézményben kapott pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos tudásanyag nem elegendő a megkérdezett fiatalok számára.

Igen a hipotézis bebizonyosodik, mert a tanulók 63,3 %-a vélekedett úgy, hogy az iskolában megszerzett ismeretanyag a pénzügyi tudatosságuk fejlesztéséhez nem elegendő.

H2: A szociális háttér befolyásolja a fiatalok pénzügyi kultúrájának kialakulását és mértékét.

Igen a hipotézis bebizonyosodik, mert szociológiai értelemben a szülői példamutatás a követendő mintakép, hatással van a fiatalok döntési moráljára, ezt mi sem bizonyítja másképp, mint az, hogy a bankfiók választásánál is 76 %-a a válaszadóknak a szülői példát követi. A tény, hogy pénzügyi döntéseik előtt a lényeges információk tekintetében a fiatal középiskolás korosztályban megkérdezettek közel 86 %-a a családjától szerzi be a számára fontos válaszokat.

H3: A magasabb pénzügyi tudás előnyösebb pénzügyi döntéseket eredményez.

Igen a hipotézis bebizonyosodik, az egyéneken tudatosan a pénzügyi mechanizmusok következménye, melynek alapját képezik a tanult ismeretek és ezáltal a megszerzett tudás, melynek birtokában képes az ésszerű döntések meghozatalában. A tanulók pénzügyekhez való viszonyulása nagymértékben hozzájárul az attitűd formálódásához is.

H4: A pénzügyi kultúra oktatása a megtakarítási hajlandóságra pozitívan hat.

Igen a hipotézis bebizonyosodik, ugyanis a válaszadók összességében inkább jövőbe tekintő hosszú távú elképzelésekre tervezik fordítani a megszerzett összeget.

H5: A bankkártya tulajdonosok a kártyájukat részesítik előnyben fizetéseik során.

A hipotézis elutasításra kerül ugyanis a válaszadó tanulók 75,4%-a rendelkezik bankkártyával, azonban mégis a válaszadók 69,5 %-a a készpénzes fizetést részesíti előnyben.

7. ÖSSZEGZÉS

A 150 éves múlttal rendelkező Mátészalkai SZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnázium középiskolás korosztályának pénzügyi tudatossága alapvetően pozitív, azonban némely kérdésre adott válasz arra a következtetésre utal, hogy gyakorlati tudásszintjük még fejlődésre szorul. Ez a fiatal éveiknek tudható be. Kiemelkedőnek értékelhető, hogy az otthoni szocializációs környezetben a válaszadók pozitív példát látnak, illetve több esetben követik szüleik, rokonaik álláspontjait, megfelelő viselkedési normáit. A színvonalas gazdasági és pénzügyi ismeretek oktatása is nagymértékben hozzájárul a tanulók pénzügyi attitűdjének, magatartásnak és a széleskörű ismereteiknek az elsajátításához. Azonban a felgyorsult világ változásainak és a pénzügyi kultúra fejlődése okán nem lehetünk maximálisan elégedettek, hiszen a folyamatos tanulói fejlesztés alapkövetelmény a felnövekvő generáció számára, melyet ők is így éreznek, ezt mi sem támasztja alá, mint hogy a válaszoló diákok is azt vallották, hogy az oktatási intézményben megszerzett ismeretanyag nem teljesen kielégítő számukra, ahhoz, hogy pénzügyi ismereteiket fejleszthessék, tehát több megszervezett programra, ismeretre és gyakorlatiasabb tudásra vágynak. Vágynak a szaktudásra, hogy mire kikerülnek a nagybetűs életbe kellő szakértelemmel nézzenek szembe a hétköznapi pénzügyi akadályokkal. Kiemelten fontos, hogy a digitális kompetenciákat fejleszteni szükséges, leginkább ezalatt a készpénz kímélő fizetési módok előtérbe helyezésére gondolok, melyben egész társadalmunk elmaradott szinten helyezkedik el, így változás kulcsa a felnövekvő generációban rejlik. Ezen új kompetenciákat az oktatási rendszerben tudják leginkább elsajátítani a fiatalok, ezért kiemelten fontos, az oktatás szerepe valamint színvonala. A színvonal nemcsak a tananyagok tekintetében értendő, hanem naprakész tudás birtokában lévő tanuló centrikus pedagógusokkal, és a jövő pedagógusaival. Mivel a pedagógusok a gyerekek előtt követendő példaképek, ezért minden képzési területen oktató számára fontos lenne a pénzügyi ismeretek oktatása, valamint a továbbképzések biztosítása. Ezáltal nemcsak a fiatalokat juttatnánk digitális és naprakész pénzügyi kompetenciákhoz, hanem a pedagógustársadalmat is.

8. IRODALOMJEGYZÉK

Botos Katalin – Botos József – Béres Dániel– Csernák József – Németh Erzsébet (2012): Pénzügyi kultúra és kockázattvállalás a közép-alföldi háztartásokban, Pénzügyi szemle LVII. évfolyam 3. szám 291-309.o.

Hoffmann Márta - Kozák Ákos - Veres Zoltán: (2000) Piackutatás, Műszaki Könyvkiadó, Budapest (ISBN 9631630641).

Kovács Ildikó Éva –Mészáros Aranka: (2015) Százarcú pedagógia, Pénzügyi kultúra vizsgálata középiskolás tanulók körében. International Research Institute s.r.o. Komárno (ISBN 978-80-89691-17-3).

Kovács Levente - Sütő Ágnes: (2020) Megjegyzések a pénzügyi kultúra fejlesztéséről. Gazdaság és Pénzügy, 7. évf. 1. szám.137-138.o.

Majoros Pál: (2005) A kutatás módszertan alapjai, Perfekt Kiadó Rt. Budapest. (ISBN: 9789633945841).

Pál Zsolt: (2017) A pénzügyi kultúra aktuális kérdései, különös tekintettel a banki szolgáltatásokra. A közgazdaságtani-módszertani képzés fejlesztéséért Alapítvány, Miskolc (ISBN 978-615-80543-4-8).

Internet 1:

2015-2019 Magyarország kormánya: Pénzügyi tudatosság fejlesztésének stratégiája
<https://2015-2019.kormany.hu/download/5/39/21000/P%C3%A9nz%C3%BCgyi%20tudatoss%C3%A1g%20fejleszt%C3%A9s%C3%A9nek%20strat%C3%A9gi%C3%A1ja.pdf> (Letöltve: 2022.02.07.)

Internet 2:

Pintye Alexandra (2015) A fiatalok pénzügyi kultúrája
<https://docplayer.hu/19953912-A-fiatalok-penzugyi-kulturaja-szomit-e-a-gazdasagi-oktatas.html> (Letöltve: 2022.03.08.)

Internet 3:

Pénz7 Magyarországon (2022) <https://penziranytu.hu/penz7> (Letöltve: 2022.02.19.)

Internet 4:

Szűcs Norbert (2010) Kutatás módszertan Kézirat

http://www.fk.jgytf.u-szeged.hu/tanszek/kozmuw/wp/wp-content/segedanyag/szucs_norbert/segedanyag/segedanyag_kutatasmodszertan_survey.ppt
(Letöltve: 2022.03.27.)

Internet 5:

Horváth Ilona (2017): A nemzetközi és hazai pénzügyi, gazdasági oktatás eredményei a kutatások tükrében, Új pedagógiai szemle

<https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-nemzetkozi-es-hazai-penzugyi-gazdasagi-oktatas-eredmenyei-a-kutatasok#main-content> (Letöltve: 2021.10.04.)

Internet 6:

Jakovác Katalin – Németh Erzsébet (2017): A PÉNZÜGYI KULTÚRA FEJLESZTÉSÉNEK NEMZETI STRATÉGIÁI: TAPASZTALATOK ÉS TANULSÁGOK Magyar Közigazgatás, Szakmai fórum

http://real.mtak.hu/77937/1/PPB_MK_2017_1_Jakovac_Nemeth_A_penzugyi_kultura_fejlesztesenek_u.pdf (Letöltve: 2022.02.01.)

Internet 7:

Kiss Beatrix, Horváth Bálint (2021): Erősíteni kell a digitális pénzügyi tudatosságot <https://www.aszhirportal.hu/hu/hirek/erositeni-kell-a-digitalis-penzugyi-tudatossagot> (Letöltve: 2021.09.01.)

Internet 8:

Pénziránytű (2020): A pénzügyi tudatosság fejlesztése segíti a családok anyagi biztonságát is; Sajtóközlemény

<https://www.penziranytu.hu/penzugyi-tudatossag-fejlesztese-segiti-csaladok-anyagi-biztonsagat> (Letöltve: 2021.11.07.)

9. MELLÉKLET

1. melléklet

1. kép

Balázs Gyöngyi vagyok a Nyíregyházi Egyetem Gazdálkodástudományi Karának 6. féléves hallgatója. Szakdolgozatomban a pénzügyi tudatosságot vizsgálom a 14-20 éves korosztály körében, melyhez különböző adatokat gyűjtök. Ebben szeretném segítségét kérni a kérdőív kitöltésével, mely körülbelül néhány percet vesz igénybe. A kérdőív kutatási céllal készül. Az adatokat kizárólag a saját szakdolgozati munkámban használom fel. Természetesen a kérdőív kitöltése anonim.

Válaszaikat előre is köszönöm!

1. Neme

férfi

nő

2. Életkora

3. Hányadik évfolyamba jár?

4. Lakhelye

főváros

megyeszékhely

város

község

5. Édesapja iskolai végzettsége

alapfok

középfok

felsőfok

6. Édesanyja iskolai végzettsége

alapfok

középfok

felsőfok

7. Tisztában van –e azzal, mi az a pénzügyi tudatosság?

igen

nem

8. Milyen forrásból szerzi meg a szükséges információkat pénzügyi döntései előtt? család-
tól, rokonoktól

barátoktól, ismerősöktől

tanároktól, iskolából

médiából (televízió, újság)

internetről

saját tapasztalat alapján

pénzügyi intézetek forrásaiból

pénzügyi tanácsadóktól

egyéb

9. Véleménye szerint miért fontos a pénzügyi tudás? (Több válaszlehetőséget is megjelöl-
het.)

Mert pénzügyi tudás birtokában véleményem szerint jobban ki tudom használni a pénzügyi
lehetőségeimet.

Mert tudatosabb pénzügyi döntést tudok hozni a kellő és megfelelő ismeretek birtokában.

Mert elkerülhetem ezáltal a negatív kimenetelű pénzügyi döntéseket (pl.: eladósodás).

Mert így a bankok, pénzügyi intézmények „apróbetűs” részeivel is tisztában leszek

Mert segíteni tudok a családomnak, barátaimnak is a pénzügyi döntéseik meghozatalánál.

Mert ezáltal pénzügyi téren magabiztosabb vagyok.

Mert így gyarapítani tudom a megtakarításaimat.

Mert jobban meg tudom érteni a pénzügyi termékeket, és a megjelenő konstrukciókat.

Mert képes leszek megfelelően választani a pénzügyi termékek között.

Mert kedvezőbb megtakarítással még kedvezőbb helyzetbe kerülök.

10. Rendelkezik-e ösztöndíjjal? (Állami ösztöndíj, Macika program, Apáczai ösztöndíj, stb.)

igen

nem

11. Rendelkezik-e zsebpénzzel?

igen

nem

12. Rendelkezik-e munkából származó jövedelemmel? (diákmunka, nyári munka)

igen

nem

13. Ha bármelyik előző kérdésre igennel válaszolt, mire fordítja a megszerzett összeget?

rövidtávú célok megalapozására

hosszú távú célok megalapozására

mindkettő

14. Ha az előző kérdésben rövidtávú célokat jelölt, írja le mit takar ez ?

15. Ha az előző kérdésben hosszú távú célokat jelölt, írja le mit takar ez?

16. Melyeket tartja elképzelhetőnek jövőjét illetően?

Saját jövőmet megalapozni

Munkát találni Magyarországon, mely megélhetést biztosít

Külföldön dolgozni, tanulni a jövőben

Lakást/ autót vásárolni

Műszaki cikket vásárolni

Életre szóló párt találni

Sikeresen teljesíteni a tanévet

Bulizni, utazni, élményeket gyűjteni

Barátokat ismerősöket szerezni

17. Tervei szerint kisebb-nagyobb kiadásait a jövőben hogyan fogja finanszírozni?

előtakarékoskodom

hitelből finanszírozom

szülői támogatással

18. Van-e információja a lekötési lehetőségekről?

igen

nem

19. Amennyiben igennel válaszolt, írjon legalább 1 példát és fogalmazza meg miért előnyös.

20. Rendelkezi-e megtakarítással?

igen

nem

21. Rendelkezik –e saját bankszámlával?

igen

nem

22. Amennyiben igen, tudatosan választotta ki bankfiókját?

igen

nem

23. Bankválasztás esetében milyen szempont szerint választotta?

szülők, rokonok ajánlásai miatt

a bank hírneve ismertsége miatt

a bank fizikai közelsége a lakóhelyéhez

a bank által kiszabott kedvező költségek miatt

24. Azt a bankot választotta, ahol szülei vezetik a bankszámlájukat?

igen

nem

25. Mennyire ismeri napjaink banki szolgáltatásait?

1. Egyáltalán nem ismerem

2. Kis mértékben

3. Átlagosan

4. Eléggé

5. Teljes mértékben ismerem

26. Tisztában van-e banki költségekkel?

igen

nem

27. Tudja-e, a banki költségekről hol és hogyan tud informálódni?

igen

nem

28. Véleménye szerint családja mennyire gazdálkodik a megszerzett családi jövedelemmel hatékonyan?

nem tudom

hatékonyan (nincs tartozásunk)

nagyon hatékonyan megtakarításunk is van

egyáltalán nem hatékonyan (tartozásunk van)

29. Ön szerint elegendő az iskolában megszerzett ismeretanyag pénzügyi tudatosságának fejlesztéséhez?

igen

nem

30. Milyen gyakran beszélget családjával a pénzről?

nagyon gyakran

gyakran (pl.: hetente)

ritkán (pl.: havonta)

ennél ritkábban

soha

31. Ön szerint családjának szüksége lenne pénzügyi tudatosság fejlesztésére?

igen

nem

32. Tervezi-e hogy tanulmányait gazdálkodási területen folytatja tovább?

igen

nem

33. Amennyiben igennel válaszolt, kérem jelölje meg miért?

szeretném tudásomat bővíteni a témában

érdekel ez a tudományterület

családomban már választották pályának a gazdálkodási vonalat

ezen a területen szeretnék dolgozni

egyéb

34. Mielőtt valamit vásárol alaposan megfontolja a döntését?

igen

nem

35. Vásárlásai során gondolkozik-e azon, hogy ár-érték arányban vásárol?

igen

nem

36. Szívesen vásárol akciós termékeket, utána néz-e az akciós szórólapokon, újságokon, applikációkon, interneten?

igen

nem

37. Mennyire gyakori vásárlásai során, hogy összehasonlítást végez két termék esetében?
(1-5 terjedő skála, 1: a legkevésbé, 5: a leginkább)

38. Fizetése során melyiket részesíti előnyben leginkább?

késspénz

bankkártya

utalás

hitelkártya

paypal

paypass

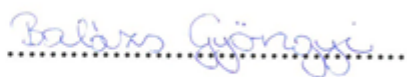
Köszönöm, hogy időt szánt kérdőívem kitöltésére!

TÉTELES SZERZŐI HOZZÁJÁRULÁS

Alulírott Balázs Gyöngyi nyilatkozom, hogy a 36. OTDK-ra benyújtott PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG, PÉNZÜGYI KULTÚRA VIZSGÁLATA AZ MSZC BUDAI NAGY ANTAL TECHNIKUM ÉS SZAKGIMNÁZIUM FIATALJAI KÖRÉBEN című dolgozatomban a mellékletben szereplő kérdőív kérdéseinek előkészítésében, a kérdőív létrehozásában, és a hozzájuk tartozó elemzések valamint a kérdésekre kapott válaszokat bemutató ábrák anyaggyűjtését és elemzését, feldolgozását saját kutatásként én végeztem el. A kutatás bevezetése és az összegzése szintén a saját munkámat képezi.

Emellett tudomásul veszem, hogy pályamunkám rezüméje a pályázat kapcsán nyilvánossá válik.

Nagykálló, 2023. január 01.

hallgató aláírása